

Rektormøte i Larvik

SIDE 7

Landsmøte på Ringebu
folkehøgskule

SIDE 45

FOLKEHØGSKOLEN

#1 – 2011 – ÅRGANG 107

Kunst

150 000 franskmenn så Rune Guneriussens lampeinstallasjon i Paris. Den tidligere folkehøgskolelæreren har slått seg inn på scenen som installasjons- og fotokunstner. SIDE 21

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Redaktører:

Øyvind Krabberød

ok@folkehogskole.no

mob. 986 27 439

Marte Fougner Hjort

marte@folkehogskole.no

mob. 928 26 021

Send ros og ris til:

redaktor@folkehogskole.no

Kommer ut med 5 nr. pr. år

Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september og november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: Skin Designstudio

Produksjon/trykk: Østfold trykkeri

Papir: Amber Graphic

Forside: Rune Guneriussen

Abonnement: 300 kr

Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,

1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo

Tlf.: 22 4743 00

Fax: 22 47 43 01

Bankgiro: 8101.34.46466

nf@folkehogskole.no

www.folkehogskolene.net/nf

www.frilystfolkehogskole.no

Leder: Lars Sigve Meling

4352 Kleppe

lars.sigve@folkehogskole.no

Tlf.: 920 29 537

Nestleder: Erika Alnæs

Hardanger folkehøgskule

5781 Lofthus

Styremedlem: Turid S. Haaland

Vefsn folkehøgskole

8665 Mosjøen

Styremedlem: Britt Soot

Follo folkehøgskole

1540 Vestby

Styremedlem: Tore Haltli

Sund folkehøgskole

7670 Inderøy

1. varamedlem: Marit Nordholmen

Skogn folkehøgskole

7620 Skogn

Daglig leder: Knut Simble

knut@folkehogskole.no

Tlf.: 69 14 44 63

97 42 89 79

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN

Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo

Tlf.: 22 47 43 00

Fax: 22 47 43 01

Bankgiro: 1609.13.12135

if@folkehogskole.no

Daglig leder: Dorte Birch

dorte@folkehogskole.no

Leder	3
Portrettet- Berglind Stefansdottir	4
Rektormøtet i Larvik	7
Gatekunst på Skjeberg	12
Internasjonalt seminar	14
Frivillighetsprisen	16
Landet rundt	17
Ny serie: Pedagogiske inspirasjonskilder	18
Kunst: Rune Guneriussen	21
Lokale forhandlinger	22
Lyttegruppe på Solbakken	24
Pedagogisk metode	26
Skråblikk	28
Debatt: Folkehøgskolekonferansen	29
Fra WW-veven	30
Pøbelprosjektet	31
Ytring: Unntakstilstand	32
Bokanmeldelse: Religion i dagens Norge	34
Bokanmeldelse: Sosial kapital i et velferdsperspektiv	36
Grundvigselskapet	38
Notert	40
Samtaleopplegg til forskningsprosjektene	42
Omtale: Byggestein	43
Skråblikk	44
NF: Landsmøte på Ringeby	45
PLF: Metode-jam	46
IF	48
IU	49
Notert	50
Støtteannonser	51
Baksida	52

Fagpressen

Vis meg bloggen din, og jeg skal si deg hvem du er

For snart ti år siden jobbet jeg som radiojournalist. En sommerdag sendte vaktjefen meg ut for å lage en reportasje om noe som het blogging. Jeg intervjuet en teknologisk anlagt fyr om hva en blogg er for noe. Nå trenger fenomenet knapt noen forklaring. Praktisk talt alle blogger, om det nå er i kortversjon på Twitter eller på sin egen blogg. Småbarnsmødre legger ut bilder av sine små knøtt, det finnes til og med støtteforeninger for ungdommer som er traumatisert etter at mor har blottlagt hele barndommen deres på nettet.

Her hjemme har 15 år gamle Emilie «Voe» Nereng lagt ned bloggen sin. En av Norges mest leste bloggere orket ikke mer fordi hun var lei av alle de negative tilbakemeldingene hun fikk.

«Jeg er jo bare en helt vanlig jente som vil at folk skal like meg», uttalte hun til media i forbindelse med nedleggelsen. Hadde hun fortsatt å blogge kunne hun gjort gode penger på bloggen sin, noe hun var godt i gang med å gjøre allerede. Men som ung og pen jente som er opptatt av mote og sminke fikk hun smertelig erfare at det å være «rosablogger» fikk frem mobberen både i barn og i voksne.

Så kan man jo undres om vi virkelig trenger alle bloggerne. For det finnes jammen folk som tydeligvis har et formidlingsbehov uten å ha noe særlig å formidle. For eksempel er det mange folkehøgskoleelever som bruker mye tid på blogging. Mange skriver mye om strikking, skolens middagsmeny og dårlig vintervær. Det er mye dårlig språk og mye navlebeskuing der ute. Men innimellom dukker det opp noen som virkelig har noe å si. Som for eksempel folkehøgskoleeleven Invild Skølt. Hun er elev på Hallingdal folkehøgskole og har skrevet et både bitende og morsomt innlegg om livet på folkehøgskole. Det sto først på trykk i Hallingdølen, og du kan lese det her i bladet på side 32.

Her på kontoret har vi også fått vår egen blogg, www.frilyntfolkehogskole.no. Her vil vi gjerne bli kjent med flere stemmer, så herved kommer en oppfordring om å bidra med kommentarer. Om man synes det mangler friske debatter i folkehøgskolen, er dette stedet å ta dem. Men skriv gjerne under med fullt navn, det gjør det hele så mye mer ryddig.

Og apropos lite å si; ta en titt på artisten Josh Grobans «tolkning» av Kanye West, på Youtube. Der synger han rapperens «tweets», altså de korte meldingene man ytrer på Twitter. Bedre kommentar til meningsløsheten skal man lete lenge etter: <http://www.youtube.com/watch?v=oAxxze1a78E>

God lesning!

MARTE FOUGNER HJORT

Landsmøtet

Så var vi godt i gang med et nytt år, og en spennende vår ligger foran oss.

Landsmøtet arrangeres i år på Ringebu folkehøgskole og jeg håper inderlig at mange har tenkt seg dit uka før påske. Sist landsmøte var bare 25 av skolene våre representert og det burde ha vært representasjon fra alle. Dette føyer seg dessverre også inn i en rekke andre sammenhenger.

På tillitsvalgskurset på Sanner sist høst var bare 19 av skolene tilstede, et meget viktig møte med skolering på mange plan. Mange av distriktlagene sliter også, med få, men meget gode unntak.

Overgangen fra Staten til HSH som forhandlingsmotpart har gitt oss mange nye utfordringer og det er meget viktig at våre tillitsvalgte er oppdatert på arbeidstidsavtaler og lokale lønnsforhandlinger. Om vi i tillegg virkelig ønsker å bli en organisasjon for alle som arbeider i folkehøgskolen, må vi skolere oss på turnusordninger for det praktiske personalet slik at vi kan gi råd og støtte også på dette området.

Takk til alle dem som følger opp på de ulike møteplassene våre og velkommen etter til dere andre.

LARS SIGVE MELING

LEDER I NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Da Island kom til Ål

Etter ett år i Norge begynner Berglind Stefansdottir å forstå seg på nordmenn, tror hun. Men det rektoren på Ål folkehøgskole drømmer om er å starte folkehøgskole på Island.

TEKST: MARTE FOUGNER HJORT / FOTO: ØYVIND KRABBERØD

Da Folkehøgskolen møter Berglind Stefansdottir har hun vært rektor på Ål folkehøgskole i ganske nøyaktig ett år. Hun begynner å venne seg til både nordmenn og folkehøgskolen, og mener hun er heldig som får lov til å jobbe med folkehøgskoleelever.

I fjor flyttet hun altså fra hjemlandet Island til lille Ål kommune i Norge. Hun har jobbet med døve på Island i ti år, de siste åtte årene som rektor på døveskolen i Reykjavik.

– Jeg følte at tiden var inne for å prøve noe nytt. Men jeg har ikke så mange muligheter siden jeg er döv selv. Så ble jeg tipset om rektorjobben på Ål av ei norsk venninne, og søkte. Da jeg fikk jobben ble jeg veldig overrasket, men jeg måtte jo svare ja, smiler Berglind.

Gøy å jobbe med voksne

Hun er blid og åpen, noe som nok kommer godt med i rektorjobben.

– Det er veldig gøy å jobbe med voksne, etter å ha jobbet med barn i ti år, forteller hun.

Berglind drar litt på det når jeg spør henne om hun begynner å forstå seg på det norske lynnet.

– Jeg har lært mye om norsk kultur dette året. For eksempel måtte vi stenge skolen noen dager sist vinter fordi det var for kaldt. Det opplevde jeg aldri på Island, smiler hun.

– Hva synes du er det mest interessante med folkehøgskolen?

– Folkehøgskolen er en fantastisk modell for et skoleslag, jeg skulle gjerne hatt det på Island også. Faktisk har jeg tenkt på det, at det ville vært veldig spennende å starte en folkehøgskole på Island. Særlig med tanke på alle de kreative miljøene som finnes på Island, ville jo en folkehøgskole der vært perfekt. Det finnes jo folkehøgskoler for døve både i Sverige, Finland og Danmark, så det ville jo vært naturlig med en på Island også.

Berglind er helt klar på hva drømmejobben er om hun noen gang skal flytte hjem til Island igjen.

Enorm utvikling

Men akkurat nå trives hun på Ål. Det beste med jobben er det gode tilbudet de har å tilby døve, mener hun. Men hun synes også det er fantastisk å følge elevenes utvikling.

– Når elevene kommer til skolen på høsten er de litt stive og nølende. Når de går ut av skolen på våren er mange av dem blitt helt nye mennesker, de har utviklet seg enormt.

Nå har skolen 13 hørende elever som lærer tegnspråk, og det er imponerende, sier Berglind.

– Det er klart det er utfordrende for dem, både å lære tegnspråk, men også det å komme inn i døvemiljøet på skolen. Noen av dem har døve familiemedlemmer, mens andre vil jobbe som tolker, forteller hun.

Snakke direkte med elevene

– Den største forskjellen er at man kan snakke mer direkte til elevene på en folkehøgskole. Når man jobber med barn og unge må man gå mange runder med foreldre og foresatte, og det kan være krevende. Voksne elever er friere, de velger mer selv. Men når det er sagt, synes jeg det er gøy å jobbe med mennesker, enten de er hørende eller døve, slår Berglind fast.

Berglind har forholdt seg til mye nytt i løpet av året på Ål. Ikke minst rektorrollen har hun brukt tid på å venne seg til.

– Det viktigste som rektor er å ha et klart mål, mener hun, og utdyper:

– Jeg er ikke sjefen, men vi jobber sammen som et team. Og så lenge lærerne vet hva målet mitt er, tror jeg det går bra. Det er en spennende jobb, sier hun.

Mer selvstendige

Det er åpenbart at alle med et handikap har større utfordringer enn mange av oss andre. Berglind mener at døve ungdommer må være mer selvstendig enn andre unge.

– De må ha tro på seg selv. Og det spiller egentlig ingen rolle om de er blinde, døve eller sitter i rullestol. Dette med selvtillit er en utfordring for funksjonshemmede generelt, sier Berglind.

Hun forteller at de har mye fokus på elevenes selvtillit på Ål.

– Lærerne er mye sammen med elevene, mer enn jeg er vant til fra før. Men det er vel alle folkehøgskolelærere, tror Berglind, og fortsetter:

– Det å se den enorme utviklingen elevene har i løpet av de få månedene de er her, gjør det helt greit å legge ned litt ekstra tid og arbeid på skolen. Vi kan ikke få sagt det ofte nok, hvor viktig det er for elevene å jobbe med selvtilliten sin.

Selv om Berglind savner Island, har hun ingen umiddelbare planer om å dra tilbake.

– Jeg har en seksårskontrakt her på Ål, så får vi se. Det viktigste nå er at jeg ser at det går bra og at ting fungerer på Ål, smiler hun.

Men hun har ikke kunnet unngå å bli påvirket det som har skjedd på sagaøya de siste årene. Berglind setter seg lenger ut på stolen, og forteller om et stort sinne hos islendingene. Selv har hun klart seg relativt godt, men forteller om folk hun kjenner som har gått personlig konkurs, folk som hadde det godt, men har mistet alt.

– Det er jo ikke til å fatte, at et lands myndigheter kan kjøre innbyggerne sine så på dunken. Selv har jeg kun problemer med å leie ut leiligheten min, og jeg får heller ikke solgt bilen. Men det kan jeg leve med, smiler hun.

Berglind håper at Island kan jobbe seg opp igjen, og at folk som har reist ut vil komme tilbake igjen.

– Islendinger er veldig positive, så jeg tror det kommer til å ordne seg, til slutt.

Og selv har hun også valgt å se positivt på livet, forteller hun.

– Hvis jeg som döv bare fokuserer på det negative får jeg et hardt liv, slår hun fast. Og avslutter samtalen med et bredt smil og et fast håndtrykk.

«De må ha tro på seg selv. Og det spiller egentlig ingen rolle om de er blinde, døve eller sitter i rullestol. Dette med selvtillit er en utfordring for funksjonshemmede generelt»

REKTORMØTET

Folkehøgskolerådet arrangerer årlig møte for rektorer i folkehøgskolen – i januar. For andre gang var møtet lagt til Farris Bad i Larvik – 18. – 20. januar. Det var godt frammøte, 71 av 78 rektorer deltok, noe som viser at dette er et viktig treffpunkt for rektorene i skoleslaget. De første dagene var viet rektorrollen hvor metoden Open space ble brukt. Siste dag sto skolepolitikk på programmet. Statssekretær Lisbeth Rugtved møtte fra departementet.

PÅ REKTORMØTE I LARVIK: ØYVIND KRABBERØD

Dypdykk i rektorrollen

Rektorrollen var tema og verktøyet var Open space da rektorene var samlet i Larvik 18. – 20. januar. Pedagogisk leder i NF, Lena Sendstad, og danske Tine Huge ledet de to dagene som var avsatt til dette dypdykket i lederrollen.

70 rektorer tar utfordringen og lar seg inspirere av Open space.

Kurslederne hadde tydelig inntatt rommet før kursstart. Her var stolene satt i ring, stearinlys og en stor stein i sentrum. Tusjer, og fargede ark. Plansjer og figurer på veggene. Bokbord med inspirasjonslitteratur. Kanskje ikke så ulikt det en finner ved norske folkehøgskoler?

Etter en introduksjon om metoden og samtaleetikette skulle rektorene til pers. Følgende spørsmål ble diskutert i grupper:

1. Gi et eksempel på god skoleledelse i din hverdag.
2. Hva gjorde opplevelsen mulig og spesiell?
3. Hva kan skoleslaget og rektorene som fellesskap lære av de gode eksemplene?

Samtalen gikk livlig i de små gruppene. Dette var mer som en forpostfektning til dagens hovedspørsmål: I ditt arbeid som skoleleder, opplever du mange dilemmaer? Hvilket dilemma ønsker du å utforske her og nå?

En stor åpen matrise var satt opp på veggen. Rektorene ble utfordret til å skrive opp sitt dilemma og plassere i matrisen (les mer om Open Space metoden i egen artikkel). Mange var frampå.

Her er et lite knippe av dilemmaer i en rektors verden:

- liv og lære i forhold til skolens verdigrunnlag
- hvordan ivareta ansatte som du er veldig uenig i i veldig mye
- forholdet mellom å ansvarliggjøre og støtte ansatte
- nye kontra eldre/etablerte ansatte
- isen smelter – vi reiser
- lokale forhandlinger harmoni eller ledelse

Legge høfligheten igjen

Så da var de i gang – i tre runder med samtaler i grupper, hvis noen møtte opp på din problemstilling da? For her oppfordres det til å legge høfligheten igjen og oppsøke den gruppen som du tenner på, og gir det deg lite – ja da kan du vimse bort til neste.

Vi spør Tine Huge som jobber med idé og prosessdesign litt om Open Space som metode.

– **Når og hvor egner denne formen for prosess seg?**

– Den egner seg best på komplekse spørsmål, når noe reelt skal løses. Det kan være en beslutningssak på en skole hvor det dreier seg om idégenerering, beslutnings- og handlingstaking.

Hun forteller at formen passer for forsamlinger fra ti til flere hundre deltakere, og som strekker seg over minst en dag. Hun understreker også at det er viktig at hovedspørsmålet er åpent og presist.

Tine Huge introduserer Open space metoden, her samtale-etikette.

Aktiv deltakelse i sirkelen.

Open space har klare føringer – her vandreloven.

Rektorene deler sine dilemmaer.

Første dag ble avsluttet i sirkelen med spørsmålene: Hva har jeg høstet i dag, og hva har overrasket meg mest? Med en glitrende «talking stick» i hånden ga hver enkelt sine svar i plenum. Og svarene de var svært så positive, men en kommenterte: – Jeg er overrasket over at en gjeng med mannfolk sitter og sender rundt en glitterstav (og vi snakker mannfolk – 14 prosent kvinner på rektormøtet).

Tettere på og dypere ned

Dag to var fortsatt viet skoleledelse. Lena Sendstad innledet om ulike styringsparadigmer – sirkel, hierarki, byråkrati og nettverk. Hun understrekte at vi ikke bare beveger oss i ett paradigme, men at de griper inn i hverandre. Tine fortsatte med en check in. – I dag skal vi tettere på og dypere ned, vi skal arbeide med å be om hjelp til å løse utfordringer. Vi skal få den kollektive bevisstheten fram. Så stilte hun spørsmålet som skulle være tema for det de kalte Handlingscafé: Hva er min største utfordring just nå (jobb og personlig). Her var det først til mølla – de 14 første fikk presentert sitt prosjekt de trengte hjelp til. Og det er det godt mulig de fikk, for grupper kom i arbeid. Selv om ikke alle klarte å kutte ut sine rektorbekymringer. En kommenterte lakonisk: – Min største utfordring nå er å være her og nå.

Da siste del av Open space skulle landes ble spørsmåls-skruen dreid enda et hakk: Hva er det store brennende spørsmålet nå? Denne seansen med en del ledige stolseter, og i forsamlingen aner vi en smule nøling med å gå på en siste runde. Men rektorene krummer nakken og bringer nye spørsmål til torgs, blant annet:

- hva er umistelig i norsk folkehøgskole?
- hvordan klarer vi å fortelle verden at folkehøgskolen er en viktig og moderne skole?
- hvordan kan vi som bevegelse gå inn i vår tid?
- driftsstyre – eierstyre?

Vi overhørte flere gode diskusjoner i gruppene, men for mange var nok ikke energien stor nok til å gå på en tre timers runde før avslutning.

Arrangørene skal ha ros for å prøve en annen form. Open space er også en metode som kan brukes i skole-sammenheng og ha god overføringsverdi. Mange synes de gjennom denne formen hadde kommet tettere på kolleger og fått tid til å reflektere over sin egen rolle og andre brennende spørsmål. Andre var nok flere hakk mer kritisk, men at 70 rektorer unisont skulle applaudere opplegget er lite realistisk. Prosesslederne hadde gode hjelpere i Odd Haddal og Terje R. Johansen.

Rektorene kaster seg på i gruppearbeid.

Lena Sendstad og Tine Høge ledet Open space med sikker hånd.

Et glimt utover Larviksfjorden.

Vil engasjere rektorene

Rektormøtet med innledende administrasjonskurs samlet totalt 85 deltakere fra 72 skoler.

Odd Arild Nettland forteller at de dette året ville prøve en annen og mer aktiv form for program. Lena Sendstad, pedagogisk leder i Norsk Folkehøgskolelag, fikk oppdraget med å komme med forslag til form på et opplegg med tema «rektor som leder». – Vi gikk noen runder og så endte vi opp med å bruke Open space som form.

– Hovedhensikten har vært å ansvarliggjøre og engasjere rektorene for skolens utvikling. Vi ønsket også å følge opp et blogginnlegg fra Bjørn Olav Nicolaisen hvor han kritiserte møteformen i folkehøgskolen.

– Jeg har hørt mange «guru»-foredrag om ledelse, de kan være bra nok, men her ønsker vi å engasjere rektorene som ressurser, gi dem en arena. Vi legger til rette for en prosess, så må de selv gjennomføre, avslutter sekretæren i Folkehøgskolerådet.

Statssekretær
Lisbet Rugtvedt
(SV)

– Pengene allerede brukt

Frafall i videregående skole var hovedtema for statssekretær Lisbet Rugtvedts (SV) tale til folkehøgskolerektorene.

Det gikk et sukk gjennom forsamlingen da hun antydte at de 175 millionene som var satt av til tiltak for å løse problemet allerede var brukt. Hun understrekte at skoleslaget må melde seg på, nasjonalt og i fylkene. Dette provoserte blant annet Svein Harsten fra Rønningen. – Det dreier seg om penger, og jeg blir oppgitt over at de 175 millionene er brukt. Vi ber ikke om mye, men vi kan ikke hjelpe deg om dere ikke legger litt på bordet. Dette er ikke mye penger, og det er lett å gjøre noe med, sa Harsten i den avsluttende spørnerunden. Rugtvedt repliserte at det i første omgang har gått penger til utredninger og forsøksprosjekt.

Trenger forutsigbarhet

Odd Arild Nettland fra Folkehøgskolerådet viste til at folkehøgskolen er et ideelt skoleslag og at det derfor fort blir snakk om penger. – Nå stanger de fleste skolene i taket med fulle skoler. Vi har laget en skisse, og vi åpner for å ta i 700 elever fra gruppen som ikke gjennomfører videregående, men det er det ikke plass til i dagens folkehøgskole. Vi trenger forutsigbarhet når det gjelder tilskuddselever, det kan ikke bare være prosjektmidler. Han understrekte at man i folkehøgskolen er svært villige til å være med på å løse dette samfunnsproblemet, men da må det kompenseres med flere elevplasser.

Rugtvedt poengterte at de ikke snakker om frafallselever og dropouts først og fremst, men om gjennom-

føring. Hun mente det var avgjørende å få så mange som mulig gjennom videregående skole, og at det framover vil være et veldig krevende arbeidsmarked for de uten videregående skole.

Ønsker innspill

Mye av årsaken til frafallet starter allerede i ungdomsskolen. – Vi er opptatt av dette. Ungdomsskolen har blitt for fagtung og tørr og det er hardt kjør på karakterer, i tillegg er elevene her i en krevende livsfase. Vi lager nå en egen stortingsmelding om ungdomsskolen. Her skal vi blant annet se på struktur og fag- og timefordeling. Elevene skal få flere valgmuligheter. Målet er en mer praktisk og virkelighetsnær undervisning, sa Rugtvedt.

I sin tale ønsket statssekretæren innspill fra folkehøgskolen.

– Det er viktig at skoleslaget bidrar på egne premisser. Det blir spennende å se hva vi kan få til i samarbeid med Folkehøgskolerådet.

Hun var opptatt av de humanistiske verdiene som folkehøgskolen er bærer av, og bekymret for konsekvensene hvis de ble fjernet fra utdanninga. – Folkehøgskolen gir rom for «det andre» i tillegg til det faglige. Dere forsyner dere med verdier, understrekte statssekretæren.

Jan Martin

Bror

JAN MARTIN MEDHAUG, FOLLO
FOLKEHØGSKOLE

1. Jeg er her for å få, og kanskje også gi, impulser og ideer til nye kollegaer. Dette både angående selve skoleslaget, rektorrollen og ikke minst hvordan vi kan skape et best mulig skoleår for våre elever.
2. Open space ble for meg en metode som resulterte i veldig mange interessante møter med andre rektorer som var interessert i samme tema eller problemstilling. Metoden var utfordrende og svært givende, den la på en flott måte opp til at både nye og gamle fikk komme på banen og sette agenda.

BROR ERIKSSON, SOLTUN
FOLKEHØGSKOLE

1. Rektormøtet har alltid vært et fast punkt på lista over overordna oppgaver i skoleåret. Møtet har vært en kilde til informasjon, inspirasjon og selvutvikling. Det viktigste for meg er de spontane og urformelle samtaler med kolleger om felles gleder, problemer og sorger.
2. Da jeg leste sakslista til dette møtet lurte jeg på om det hadde klikka for ledelsen. Forventningene var stor for møtet. Open space var en ny opplevelse og en metode som ka tas med tilbake til skolen og brukes i forskjellige sammenhenger. Flott å se alle rektorene i dette kreative skoleslaget stå fram på denne måten og delta så aktivt. Jeg følte et sterkere fellesskap på dette møtet enn noen gang.

2 PÅ REKTORMØTE

1. Hvorfor på rektormøte?
2. Hvilket utbytte har du hatt av den alternative måten å jobbe på – «Open space», der mange deltar framfor at eksperter holder foredrag?

Planlegger dere Gruppetur?

Vi hjelper med alle type gruppereiser som f.eks lærertur, firmatur, vennetur, kortur, jubileumstur osv.

For mer informasjon - ta kontakt med oss

Praha fra kr.	2.345,-
Riga fra kr.	2.690,-
Budapest fra kr.	2.525,-
Amsterdam fra kr.	3.675,-
London fra kr.	2.995,-
Tallinn fra kr.	2.475,-
Lisboa fra kr.	3.875,-
Barcelona fra kr.	3.990,-

NB! Prisene inkl. fly fra Oslo i midtuke, 4 overnattinger i dobbeltrom på 3* hotell i sentrum, frokost, samt alle skatter og avgifter. Prisene er gyldige for grupper på min. 10 personer som reiser samlet tur retur.

Telefon: 23 10 23 19
Kirkegata 32, 0153 Oslo
grupper@gruppetur.no
Gruppetur.no - et selskap i KILROY konsernet

Gruppetur.no

Gatekunst inn i varmen

Skjeberg folkehøyskole tok den til tider utskjelte gatekunsten inn i varmen i løpet av en hektisk prosjektuke i november.

TEKST: MARTE FOUGNER HJORT / FOTO: ØYVIND KRABBERØD OG MARTE FOUGNER HJORT

Gymsalen lukter maling, en håndfull elever sitter bøyd over pc-ene, i dyp konsentrasjon. Veggene i gymsalen er dekket av store malerier i sterke farger. Et par gjenkjennelige figurer er malt i stort format, både Ibsen, Gro, og selveste folkehøgskolegrunnleggeren Grundtvig, er med.

Det er prosjektuke på Skjeberg folkehøyskole. Grafisk design-klassen har fått besøk av GatekunstAkademiet fra Oslo, og gatekunstnerne Michael Pilato og Yuiy Karabash fra Pennsylvania i USA. Pilato har nylig åpnet kunstsolen The Public Art Academy i hjembyen sin, Williamsport. Her hjemme er det Camilo Heredia og Gatekunstakademiet som er Pilatos samarbeidspartnere, og de er alle til stede på Skjeberg denne uka.

Sammen med folkehøgskoleelevene har de satt sammen et stort tverrfaglig kunstprosjekt som består av både musikk, dans og et stort veggmaleri som har fått tittelen «Speak out».

Populær arbeidsform

Skolens grafisk design-lærer Mona Sandberg, viser oss ivrig rundt. Hun har jobbet med grafitti som kunstform i fem år, og forteller at elevene er veldig glad i denne måten å jobbe på.

– Vi ville vise at mange folk kan samarbeide om å lage et stort maleri, som består av mange elementer, forteller Mona.

Med Camilo, Michael og Yuriy som veiledere jobber elevene med vegg. På maleriet maler elevene inn folk som inspirerer dem. Tittelen «Speak Out» oppsummerer mye av det gatekunstformen handler om; å snakke «rett fra levra» og ut til folk der ute. I løpet av året skal også maleriet ut på en liten verdensturné, både til Oslo og USA. Elevene er invitert over til Michael Pilatos skole i Pennsylvania, hvor de både skal stille ut sin egen «Speak out»-vegg, samt forhåpentlig vis plukke opp ett og annet triks fra Pilato, erfaren gatekunstner som han er.

GatekunstAkademiet

Som både grunnlegger av og daglig leder for Gatekunst-Akademiet, er Camilo Heredia opptatt av å tilby unge mennesker kvalitet. GatekunstAkademiet er et kompetansesenter som tilbyr en rekke aktiviteter, produkter og tjenester for ungdom, samt folk som jobber med og for ungdom. Teamet i GatekunstAkademiet består av musikere, filmskapere, skuespillere, kunstnere, skribenter og pedagoger. Samarbeidet med grafisk design- klassen på Skjeberg folkehøyskole er nettopp det Gatekunst-Akademiet handler om, mener Camilo.

– Prosjekter som dette gir ungdommene både kreative og praktiske erfaringer, og det kan gjøre dem mer selvstendige både som kunstnere og arbeidstakere. Vi har lyst til å gi elevene her på Skjeberg både nettverk, selvtillit og internasjonal arbeidserfaring, sier Camilo.

Og det har han lyst til å gi til flere ungdommer i fremtiden.

– Så det er bare å ta kontakt for et liknende samarbeid, oppfordrer han.

Mange ideer

– Hvis jeg hadde hørt om folkehøgskolen da jeg var tenåring, tror jeg mye kunne vært annerledes for meg, mener Camilo, som selv har foreldre fra Chile. Han forteller om en turbulent ungdomstid, hvor skolen ikke var favorittstedet hans.

– Jeg har ADHD, og det var nok det eneste mange av lærerne forbandt med meg. Jeg ble kalt idiot og dømt nord og ned. Men jeg hadde hele tiden en indre stemme som fortalte meg det motsatte, og heldigvis fikk jeg positiv innflytelse fra folk jeg møtte gjennom musikken for eksempel, så det gikk bra med meg, forteller han.

Og Camilo har mange planer og ideer han har lyst til å sette i gang med fremover. Han sysler blant annet med tanken om å starte opp en folkehøgskole i Oslo, og han samarbeider med Eddi Eidsvåg og hans Pøbelprosjekt. I tillegg er det både tv-serie og oppdrag fra NAV og Universitetet i Oslo på gang, forteller Camilo.

Laget egen skole

Michael Pilato har malt «piecer» siden han var liten gutt, så han har gatekunsten i blodet, forteller han. Han har studert kunst, og gått på en animasjonsskole i Canada. I hjembyen Williamsport har han laget et stort veggmaleri, en såkalt mural, som stadig får nye elementer. Det er det som gjør gatekunst så spennende, sier han, at den fortsetter å leve og aldri er konstant. Han forteller at han har savnet en egen skole bare for gatekunst, og fant ut at han ville starte en selv.

– Siden jeg var barn har jeg ønsket meg et sted som ikke eksisterer, som sjokoladefabrikken i «Charlie og sjokoladefabrikken». Dermed bestemte jeg meg for å lage min egen skole, forteller Michael.

The Public Art Academy er i startfasen, og har akkurat begynt å ta inn elever. Pilatos filosofi er at en glad kunstner gjør en glad by, og det håper han å bidra til gjennom skolen sin.

For lærer Mona har samarbeidet med Michael og Camilo gitt mersmak, også fordi hun ser at elevene har utviklet seg veldig i løpet av prosjektuka.

– Det blir spennende å se hvordan prosjektet kommer til å leve videre fremover, både i form av utstilling her i Norge, og i USA, sier hun.

Høres et samarbeid med GatekunstAkademiet interessant ut for din skole? Ta kontakt her: www.gatekunst.net

SE OGSÅ:
www.publicartacademy.org
www.speakout.be
www.skjebergfhs.no

Camilo Heredia

UTVIDELSE AV PEDAGOGISK VERKSTØYKASSE

Inter- nasjonalt seminar

Internasjonalt utvalg arrangerte sitt årlige seminar med hele 68 deltakere i Melsomvik i november. Her var en god miks av lærere og elever fra norsk folkehøgskole.

TEKST OG FOTO: ØYVIND KRABBERØD

Mye av den andre dagen var satt av til en workshop med tittel; Metode - jamsession, utvidelse av pedagogisk verktøykasse. Lena Sendstad, pedagogisk utviklingsleder i Norsk Folkehøgskolelag, hadde en god og inspirerende hånd med det hele. Hun spurte: Deler vi språk nok til å jamme godt sammen? Hun argumenterte for å eksperimentere for å få til gode møter, være aktive mange mennesker sammen og øve seg på å jamme verden, som hun kalte det.

Hun hadde en introduksjon om bruk av verktøy og om rollen som igangsetter for prosesser, og om fasilitatoren som setter prosesser i gang og får de til å gå lettere. Hun understrekte at verdien av et verktøy er hvordan det brukes og hvor god du er til å bruke det.

Bryte mønstre

Lena presenterte ulike metoder for interesserte deltakere – og det

viktigste i en workshop – ulike metoder fikk gjennomgå levende og blodrik praksis!

I en oppsummering spurte igangsetteren om hvorfor de gjorde disse øvelsene og om det hadde overføringsverdier?

– Pedagogikk handler om å bryte mønstre, gjør vi det? Å bruke et verktøy kan godt brukt være en god vei for å endre handlinger. Det er viktig å ha et bevisst forhold til metode, og da handler det om å prøve ut verktøy og reflektere over det, understrekte Sendstad.

I grupper jobbet så deltakerne i flere runder med refleksjon over ulike redskap. – Når dere er bevisst på formål blir det rom for å utvikle nye verktøy som igjen får gang på fellesintelligensen, avsluttet den pedagogiske lederen sin varme workshop i vinterkalde Vestfold.

For mer fra seminaret se side 49 til Internasjonalt utvalg.

Den pedagogiske verktøykassen utforskes.

Lena presenterer ulike verktøy.

2 PÅ SEMINAR

1. Hvorfor på internasjonalt seminar?
2. Utbytte så langt?

Stina Haugen,
elev på Hallingdal
folkehøgskule,
Switch-linja

1. Litt tilfeldig. Vi fikk tilbud fra en av lærerne å bli med. Fint å gjøre noe annet og få informasjon rundt nord/sør-problematikk. Vi har ikke så mye av dette i tilbudet hos oss på Hallingdal.
2. Jeg har lært mye, og fått et annet perspektiv på internasjonale utfordringer. Det har også vært fint å jobbe med metoder og nye måter å tenke på.

Geir Ertzgaard,
lærer Solborg
folkehøgskole

1. Har en tanke om at nettverk er viktig for folkehøgskolen. Ved ikke å delta motsier vi oss selv og vår egen kommunikasjon om hvor viktig fellesskap er, og det å dra lasset sammen. Pratet om motkultur virker litt hult. Spesielt viktig med tanke på folkehøgskolens internasjonale engasjement som er tuftet på tanken om globalt medborgerskap.
2. Jeg har vært med på så mange at jeg er godt inne i spørsmålsstillingene og problematikken. Utbyttet er først og fremst å møte folk, men det hjelper meg å fokusere på det jeg driver med til hverdags. Det er også en idébank for egen pedagogisk praksis!

Tegning med påfølgende vernissage.

Vinner av Frivillighetsprisen 2010 Anne Semb sammen med kulturminister Anniken Huitfeldt og statsminister Jens Stoltenberg. Foto: Sven-Erik Røed, Drammens Tidende

Frivillighetsprisen til tidligere folkehøgskolelærer

Kulturminister Anniken Huifeldt overrakte 5. desember årets Frivillighetspris til ildsjelen Anne Semb fra Kvæfjord i Troms. Statsminister Jens Stoltenberg overrakte blomster til vinneren.

AV ØYVIND KRABBERØD

OM PRISEN

Hvert år, rundt den internasjonale Frivillighetsdagen 5. desember, deles Frivillighetsprisen ut til en initiativrik person, lokal forening eller en gruppe som har gjort en bemerkelsesverdig innsats for samfunnet rundt seg. Prisen arrangeres av Frivillighet Norge, og deles ut direkte på TV2 God Morgen Norge. Frivillighetsprisens mål er å sette fokus på nettopp det arbeidet noen mennesker legger ned for andre, men også å skape engasjement rundt frivillig arbeid, og fremme organisasjonene bak de nominerte. Prisen skal synliggjøre frivillighetens verdi gjennom å løfte fram gode eksempler på resultater av frivillig innsats.

Hvem får prisen?

Prisen skal gis til en initiativrik person, lokal forening eller gruppe som har utmerket seg med frivillig innsats, engasjement og pågangsmot til beste for den enkelte og/eller samfunnet. Frivillighetens bredde og mangfold, både med tanke på organisasjonsform, tematikk, alder og kultur, skal over tid gjenspeiles i et tilsvarende mangfold blant prisens vinnere. Prisen kan gis på grunnlag av en persons, lokal forenings eller gruppes frivillig innsats over lengre tid eller i et tidsavgrenset prosjekt.

KILDE: KULTURDEPARTEMENTET

Anne Semb kalles for «hjulvispen» i Kvæfjord. Hun er pådriver for alle slags aktiviteter innenfor kulturlivet i bygda, enten det er sirkusaktiviteter, julespill, julemesser, aktivitetssdager eller historiefortellingskvelder for barn.

Anne Semb arbeidet mange år som lærer ved Soltun folkehøgskole i Sør-Troms. Hun var en drivkraft i utviklingen av tilbudet ved skolen, og var engasjert i linjer med sirkus, musikk og dans.

Den driftige damen, opprinnelig fra Tønsberg, driver sitt eget kulturhus, Fårebygget galleri & atelier, i Kvæfjord utenfor Harstad. Galleriet ble åpnet i september 2004, og siden den tid har det vært over 30 utstillinger og mange konserter i galleriet. Både profesjonelle kunstnere og amatører får prøve seg. Mye av ideen er at også barn og unge får slippe til både når det gjelder det å stille ut, samt delta på kursing og opplæring i ulike kreative virksomheter.

Tidligere folkehøgskolelærer Anne Semb fra Kvæfjord vant frivillighetsprisen 2010. Foto: Hilde Jørgensen

IMPONERENDE BLÅFJELL

Blånissene på Peder Morset folkehøgskole tok i bruk det nye uteamfiet sitt og skapte magisk uteteater.

Julemarked og juleteater. Det har vært en mangeårig tradisjon ved Peder Morset folkehøgskole på Selbustrand. Så også i år, men denne gang med en ny og utfordrende oppgave for en av Norges fremste friluftsteaterinstruktører, Eli Sørensen.

– Noe av det viktigste i livet er å spille teater, og ekstra artig blir det når det kommer publikum, sa Eli da hun takket premiepublikumet lørdag kveld.

Og dem var det mange av. Rundt 250 så forestillinga, mange måtte også ta til takke med ståplasser, fordi amfiet var fullsatt.

Nearadio.no, 04.12.2011

TAR OPP KAMPEN MED PONDUS

Pondus kan vente seg hard kamp fra elevene ved tegneserielinja på Ringeby folkehøgskole.

Drømmen er en egen tegneseriestripe. Tenk å få sin egen serie på trykk. Drømmejobben, sukker Robert Engsmyr og fortsetter å jobbe med blyanten. Han har lyst til å satse på å bli tegneserietegner.

Ringeby folkehøgskole opprettet tegneserielinje i høst. 11 elever fikk

plass. Dette er en av to skoler som kan tilby et skoleår der tegneserier står i fokus.

– Elevene har utviklet seg enormt. De er dyktige, sier tegnelærer Hilde Skibnes.

I tillegg til tegneserier er det karrikaturtegning, politiske tegninger og vitsetegninger på programmet.

Gudbrandsdølen dagningen 04.12.2010

EGEN KAMPSPORTLINJE

Vidar Moe fra Brønnøysund brenner for kickboksing, og nå har han fått i gang egen linje på Skogn folkehøgskole.

Kampsportlinja startet opp i høst som et nytt tilbud på Skogn folkehøgskole.

Stor pågang

Det har vært stor pågang av søkere det siste året, så kampsport er populært blant ungdom, sier Moe som forteller at linjen er et tilbud til de som enten har drevet med kickboksing eller andre kampsporter tidligere, eller for de som har lyst til å lære seg kampsport.

De som satser hardt på kickboksing får muligheten til å gå stevner, og på nyåret kommer Mette Solli på treningsbesøk. Hun er landets mest kjente kickbokser og er verdensmester en rekke ganger. Hun skal holde noen treninger med klassen.

Helgeland Arbeiderblad, 30.11.2010

LEKEÅR ELLER PERSONLIG UTVIKLING?

Etter videregående står de fleste ovenfor et vanskelig valg. Hva nå? For noen er svaret folkehøyskole.

– Ingen av oss angrer, proklamerer Bendik Johnsen (19), som dette året er elev ved Rønningen folkehøgskole i Oslo.

Han bor på internat med ungdom fra hele landet, og han dyrker sine interesser. Alt virker herlig og fritt.

Men er det verdt det? Det koster å bo borte, timeplanen er rar, det er ingen karakterer å støtte seg til, og alt man får etter fullført tid er to studiepoeng og en papirlapp.

Nye sosiale vaner

Etter bare seks uker på Rønningen, er elevene vi snakker med enige om at de sosiale vanene har endret seg. De kommer tett innpå hverandre, men ifølge rektor, Svein Harsten, går det nesten alltid «ufattelig bra».

– Jeg gleder meg til å våkne hver dag, bekrefter Cecilie Raundalen (19). Aftenposten Aften, 16.11.2010

TÅRER FOR VERDENS NØD

På bordet ligger «Lonely Planet» for Øst-Afrika, men 20 år gamle Marianne reiser ikke som vanlig turist.

Marianne Nordgaard Danielsen fra Melhus er engasjert i verdens urettferdighet. Hun er elev ved FN-linja på Sund Folkehøgskole. «Helt fantastisk» er hennes beskrivelse av skoleåret så langt. Og ennå har hun ikke opplevd årets høydepunkt, utenlandsturen. Når dette leses er Marianne under Tanzanias tropehimmel. Ikke på turistklasse, men for å lære om internasjonal politikk, folks levkår og Afrikas grufulle hendelser som for alltid vil være en del av verdenshistorien.

– Vi er ti elever som reiser, og blir borte i fem uker. Vi reiser sammen med to lærere, men har planlagt det meste av turen sjøl. Noe av det sterkeste blir en avtale vi har gjort hos domstolen for folkemordet i Rwanda. En million mennesker ble drept i 1994 og det er ufattelig å tenke på. Det blir veldig sterkt å være på de stedene massakrene skjedde, sier Marianne.

Trønderbladet, 30.10.2011

PEDAGOGISKE INSPIRASJONSKILDER I FOLKEHØGSKOLEN

Vi starter nå en artikkelserie om pedagogikk i Folkehøgskolen. Hvilke inspirasjonskilder kan vi skimte i folkehøgskolens pedagogikk utover Grundtvig. Først ute er Arild Mikkelsen med en artikkel hvor den jødiske filosofen Martin Buber trer fram. Senere vil Lena Sendstad skrive om kaospilotenes tankegods. Paolo Freire og hans frigjøringspedagogikk blir belyst av Tore Haltli, mens Rune Sodal vil presentere oss for den tysk/polske filosofen og pedagogen Otto Friedrich Bollnow.

MARTIN BUBER; DIALOGFILOSOF, HUMANIST, OG SIONIST:

– Den dialogbaserte pedagogikken burde skrives med store bokstaver i disse PISA-tider

Med dette sitatet er vi med en gang dypt inne i dialogfilosofen og eksistensfilosofen Martin Bubers tankeverden der en av hovedtankene er at mennesket må finne seg selv, må leve autentisk.

AV ARILD MIKKELSEN

Martin Buber

Biografi:

Martin Buber ble født i Wien i 1878, og døde i Jerusalem i 1965, 87 år gammel. Han har etterlatt seg en utrolig mengde bøker og artikler, og litteraturen om Martin Buber og hans mangelte filosofi har blitt tilsvarende

stor. Buber var uvanlig produktiv, og i sine skrifter har han klart å forene tre ulike kulturer; den europeisk østjødiske kulturen han vokste opp i, den tyske som han studerte og arbeidet innafor helt til nazistene hindret alle muligheter for ham, og den hebraiske som han levde i og med etter at han som 60-åring flyttet til daværende Palestina i 1938. Et fellestrekk ved alle disse kulturer, et trekk som gjennomsyrrer hele Martin Bubers tankeverden, er en dypt forankret humanisme. Denne humanisme kommer sterkest og best til uttrykk i forestillingen om det autentiske møtet mellom mennesker.

Martin Buber tilbargte deler av oppveksten hos bestefaren Salomon Buber i daværende Lemberg, nå Lvov i Ukraina. Han ble godt kjent med østjødiske fromhetstanker, og arbeidet særlig med chassidismen som blant andre også fredsprisvinner Elie Wiesel har vært påvirket av. Som ung mann bryter Martin Buber med jødisk praksis. Han begynner å studere filosofi, leser Kant og Nietzsche, samtidig som han blir medlem av sionistbevegelsen. I 1899 treffer han Paula Winkler som han gifter seg med. Hun var ikke jøde, men likevel sionist, og konverterte til jødedommen. Martin Buber skriver sin doktoravhandling

i 1904, han studerer myter og publiserer flere tekster om mytisk stoff. I 1921 begynner han å samarbeide med Franz Rosenzweig, en meget viktig person i mellomkrigstidas jødiske miljø i Europa, og som også påvirket også Emmanuel Lev inas på vesentlig vis. I 1923 skriver så Martin Buber sitt filosofiske mesterverk «Jeg og Du», et verk som har fått enorm innflytelse både i filosofi, pedagogikk og teologi. Innflytelsen fra chassidismen kommer her til uttrykk som en tanke om at ethvert ekte møte mellom mennesker dypest sett er et møte med det evige. I 1930 blir Buber professor ved Goethe-universitetet i Frankfurt, men trekker seg fra stillingen i protest mot nazistene i 1933. I 1938 emigrerer så Buber sammen med sin kone til Palestina, han blir professor ved det hebraiske universitetet i Jerusalem, og melder seg kraftfullt inn i debatten om forholdet mellom jøder og arabere,

Etter krigen øker Bubers innflytelse i Europa og USA, og han begynner å undervise periodisk begge steder, han mottar flere priser, og bøkene hans blir oversatt til mange språk.

Dialogfilosofien

I en selvbiografisk notis skriver Martin Buber følgende: «Jeg forkynner ingen lære, jeg bare viser noe. Jeg peker på en virkelighet, eller på noe i virkeligheten som ikke i det hele tatt, eller i alle fall aldeles for lite, har fått oppmerksomhet. Jeg tar den som lytter på meg i hånden og leder ham fram til vinduet. Jeg slår opp vinduet og peker ut. Jeg har ingen lære å komme med, men jeg fører en samtale». Martin Buber lager ikke et omfattende system, en helhetlig filosofi om skal fange hele vår tilværelse, men slår nettopp opp vinduet og peker på det viktigste i menneskers tilværelse, forholdet til hverandre. «Jeg og Du» åpner med påstanden om at verden er tvefoldig for mennesket. Dette tilsvarende tvefoldigheten og de grunnordene mennesket kan si; det ene grunnordet er jeg – du, og det andre grunnordet er jeg – det, og han fortsetter: «Grunnordet Jeg – Du kan bare sies med vårt hele vesen. Grunnordet Jeg – Det kan aldri sies med vår hele vesen.». En av de viktigste avsnittene i «Jeg og Du» lyder som følger. «Grunnordet Jeg og Du kan bare sies med hele vårt vesen. Samlingen og sammensmeltningen til det hele vesen kan aldri skje gjennom meg og kan aldri skje uten meg. Jeg blir til ved Du'et. Idet jeg blir til blir Jeg, sier jeg Du. Alt liv er møte».

Sitatene viser noe av den poetiske spiritualiteten som preger Bubers skrivemåte. Han skaper en dialogisk filosofi hvor tvefoldigheten setter seg gjennom i alle livets forhold. Noen har kalt dette en slags religiøs eksistensialisme der motsetningen mellom Jeg – Du relasjonen og Jeg – Det relasjonen er det helt sentrale. Det ligger et krav, en fordring i Bubers filosofi om at det er opp til mennesket selv å bestemme hva slags forhold det enkelte mennesket

vil ha til andre mennesker, og til verden som det er omgitt av. I litt mere fagfilosofiske termer går det an å si at Buber bryter med subjektfilosofien som har preget europeisk filosofi helt fra Descartes, og setter inn en intersubjektivitetens filosofi i stedet. Hele den menneskelige væren er ifølge Buber å forstå som et nettverk av relasjoner der jeg – du relasjonen er i ordets egentligste betydning den vesentligste siden jeg-et konstituerer seg, blir til, i møtet med et Du. I jeg-det-relasjonen oppstår det en avstand slik at det oppstår en subjekt – objekt-relasjon, i stedet for en subjekt – subjekt-relasjon. På dette grunnlag kristiserer Buber blant annet Jean Paul Sartre for å gjøre murene mellom mennesker uoverstigelige, og derved tvinge fram et forhold der andre mennesker blir til objekter. Buber anklager Sartre for nærmest å gjøre denne objektivisering til et livsprinsipp.

Jeg innledet med et sitat som viser radikaliteten i Bubers tanke; også menneskets gudsforhold ser ut til å være avhengig av Jeg – Du relasjonen. Jeg-et oppstår først i møtet med et Du, og dette eksistensielle møtet gjør jeg-et i stand til at Gud «blir sluppet inn». Dette peker fram mot Emmanuel Levinas sine tanker om at spor av Gud finnes i den Annens ansikt. For Buber var den religiøse dimensjonen dypt meningsbærende, og han så det som avgjørende at mennesket fant tilbake til denne dimensjonen som ikke handlet om dogmer eller teologi, men om en holdning til livet preget av undring over et mystisk guds nærvær.

Dialogpedagogikk

Bubers dialogfilosofi har åpenbare pedagogiske konsekvenser, og har vært grunnleggende for innsikt i folkehøgskolens pedagogikk i lange tider. Denne dialogbaserte pedagogikken burde skrives i store bokstaver i disse PISA-tider, Den pedagogiske gjerning lykkes bare der hvor den baserer seg på et subjekt- subjekt forhold mellom lærer og elev. Blir eleven et objekt oppstår det avstandsforholdet som er så skjebnessvangert i alle læringsprosesser. At dette har blitt oppfattet som et indirekte angrep på at selve kunnskapen fordamper eller får mindre betydning, har vært den store misforståelsen. I Martin Bubers dialogiske pedagogikk ligger det tvert i mot et frigjøringspotensiale for både lærer og elev; for læreren å framstå som en lærerpersonlighet med glød og engasjement, og for eleven å arbeide med kunnskapsstoffet innafor rammene av egne erfaringer og muligheter. Når folkehøgskolen er på sitt beste, er dette en selsagt innsikt i skoleslagets pedagogikk; om dette glemmes har vi tilsvarende begynt en pedagogisk nedtur! Martin Buber var selv klar over at hans filosofi og pedagogikk lot seg lese i tråd med Grundtvigs levende vekselvirkning, og har faktisk skrevet en artikkel der Grundtvig trekkes fram.

Nå er det ikke Bubers mening at alle undervisnings-situasjoner skal forvandles til eksistensielle møter. Flere Buber-kjennere påpeker at det må skilles mellom to ulike former for dialoger; en villet eller planlagt dialog slik alle undervisningssituasjoner i skolesammenhenger er, og så de dialogene som oppstår spontant, som ikke er planlagt på noe vis. At det i mange gode og vel planlagte undervisningssituasjoner kan oppstå eksistensielle møter som sprenger rammen for den planlagte dialogen om lærestoffet, er både mulig og ønskelig. Det har vel alle lærere erfart, og frydet seg ved det. Poenget er at også de mer ordinære undervisningssituasjoner må preges av grunnholdningen subjekt – subjekt. Når undervisningen vendes til eksistensielle møter, oppstår det en mellommenneskelig særdimensjon. Buber behandler denne særdimensjonen i boka «Det mellom-menneskelige». Det autentisk mellommenneskelige møtet kan ikke reproduseres eller kontrolleres, og det kan ikke underlegges en bestemt hensikt, men krever en ekstra oppmerksomhet om den situasjonen som har oppstått. Lykkelige er de lærere og elever som i sin skolehverdag opplever begge de Buberske pedagogiske dialogene.

Martin Buber og sionismen.

I 1898 blir Martin Buber kjent med sionismen og dens grunnlegger Theodor Herzl. Herzl hevdet at jødene i diaspora måtte vende tilbake til Palestina der det måtte opprettes en egen jødisk stat. Dette var et brudd med tradisjonell liberal jødisk oppfatning som gikk ut på at assimilasjon var det riktige, samtidig som det også var et brudd med de ultraortodokse som mente at det var Messias som skulle opprette Israel på nytt, ikke mennesker. Martin Buber melder seg inn i denne bevegelsen, men det blir kortvarig. Etter hvert finner han ut at sionismen er for nasjonalistisk og snever, og han melder seg ut i 1904 selv om han fortsetter å arbeide med jødiske spørsmål og jødisk tradisjonsstoff. Når Buber flytter til Jerusalem i 1938, kommer hans dialogfilosofi til uttrykk gjennom synet på forholdet mellom jøder og arabere. Han framhever allerede i sitt innsettelsesforedrag på universitetet i Jerusalem at det jødiske folk har som sitt særlige kall å fremme freden i verden. I forlengelsen av denne tankegangen blir Martin Buber en profilert talsmann for en union mellom det jødiske og det arabiske / palestinske folk som han mente sammen skulle danne en felles stat. Dette synet brøt med det sionistiske som avviste tanken på en stat med to nasjoner eller to folk. Dette synet holdt Buber fast på hele sitt liv. Han aksepterte at staten Israel var blitt opprettet, men hevdet at dette ikke kunne være den endelige politiske løsningen.

Martin Buber i dagens folkehøgskole-sammenheng.

På en helt spesiell måte lever Martin Bubers tanker videre på en måte som direkte berører folkehøgskolen i dag.

«Jeg blir til ved Du'et. Idet jeg blir til blir Jeg, sier jeg Du. Alt liv er møte»

BUBER ANKLAGER JEAN PAUL SARTRE FOR Å GJØRE MURENE MELLOM MENNESKER UOVERTIGELIGE

I MARTIN BUBERS DIALOGISKE PEDAGOGIKK LIGGER DET ET FRIGJØRINGS- POTENSIALE FOR BÅDE LÆRER OG ELEV

Sammenhengen er følgende. I 1978 avholdes det en større Buberkonferanse på Ben Gurion Universitet i Beer Sheva. En av initiativtakere og foredragsholderne er professor Haim Gordon. Haim Gordon ledet i perioden 1979–1982 et prosjekt kalt «Education for Peace» direkte basert på Martin Bubers dialogfilosofi. Her skulle jøder og palestiner møtes i Buberske samtalegrupper, et meget spennende og risikofylt prosjekt lenge før Osloavtalen. Haim Gordon har seinere vist seg som en viktig støttespiller i arbeidet med å reise en folkehøgskole i Gaza som han ser som en fortsettelse av arbeidet i prosjektet «Education for Peace».

En annen Bubersk tråd i folkehøgskoleveven er representert ved en kraftfull dame ved navn Shulamith Katznelson, initiativtaker og rektor på Ulpan Akiva, en folkehøgskoleaktig institusjon i Israel der både jøder og palestinere har vært elever. Shulamith Katznelson var Bubers sekretær og nære medarbeider en periode, og ble godt kjent med nordisk folkehøgskoletanker gjennom et langvarig vennskap med Kåre Grytli. Folkehøgskolenestor Kåre Grytli og Shulamith Katznelson traff hverandre i USA i 1950-årene. Shulamith Katznelson ble nominert til fredsprisen flere ganger, hun døde for noen år siden.

Så er de sammenfallende faktorene slik at en av elevene på Ulpan Akiva, en elev som også ble lærer der, er Samira Srur Allison som har startet og drevet Abrahamsenteret i Gaza i over 15 år, med støtte blant annet fra flere norske folkehøgskoler. I Abrahamsenteret, som også kaller seg The Palestinian Folk high school, lever Martin Bubers dialogfilosofi videre på en skole ønsker å være en kulturell, språklig og religiøs brobygger mellom to folk. Håpet er at både israelske og palestinske elever kan møtes på denne skolen. Det ser utvilsomt mørkt ut i øyeblikket, men håpet og ambisjonen lever. Både Haim Gordon og Shulamith Katznelson har støttet og oppmuntret Samira Srur Allison i hennes arbeid for Abrahamsenteret i Gaza. For å vise Martin Bubers vedvarende innflytelse ytterligere, kan det til slutt nevnes at Samira Srur Allison er invitert som gjest til det kommende landsmøtet i Norsk Folkehøgskolelag.

A clear epical dominance
2009
175x125, c-print/aluminium
1/5 + artist copy

Rune Guneriussen (32), fra Vestfossen, fotokunstner

one can rely on the prudence of his decisions # 01
2007
120x184cm, c-print/aluminium
5/5 + artist copy

Han har arbeidet som lærer ved flere folkehøgskoler; Buskerud, Bjerkely og Danvik, og har atelier i det spennende kunst- og gallerimiljøet på Vestfossen i Buskerud. Guneriussen har fått en hel del oppmerksomhet de siste årene. Magasinet Dagbladet spanderte syv sider på den unge fotokunstneren for kort tid siden. I Frankrike er han blitt meget godt mottatt.

CV-høydepunkter er Paris Photo sist høst, samt en utstilling i Nantes, Frankrike. Enda større var Nuit Blanche i Paris i 2009 med 150 000 besøkende. Det var en installasjon med arbeidslamper som var åpen for publikum i Parc des Buttes Chaumont. I Norge har han deltatt på høstutstillingen 2008, samt utstillinger i Bergen, Stavanger og Oslo i 2010.

Rune Guneriussen er en kunstner som jobber i overgangen mellom installasjon og foto, hvor foto ofte er det endelige resultatet. Et visuelt språk hvor virkeligheten gjennomgår et skifte før fotografering i stedet for i etterarbeidet. Installasjonene lages over hele Norge, samt flere og flere turer til utlandet den siste tiden. Hans fotografier trykkes opp i et begrenset opplag på fem. Og prisen på en original Guneriussen? Fra 12 000 til 100 000 kroner.

ØYVIND KRABBERØD

LOKALE FORHANDLINGER

— LIKEVERDIGE PARTER

Lokale lønnsforhandlinger i folkehøgskolen er en forholdsvis ny og ikke minst en krevende oppgave for arbeidsgivere og tillitsvalgte. Erfaringene viser at det er behov for skolering for begge parter om en skal få til gode lokale prosesser.

AV KNUT SIMBLE, DAGLIG LEDER I NORSK FOLKEHØGSKOLELAG / ILLUSTRASJON: ØYVIND KRABBERØD

Forhandlingsansvaret for lærere og skoleledere ble flyttet fra staten til kommuner og fylkeskommuner i henhold til kongelig resolusjon av 31. januar 2003. Denne endringen skjedde med virkning fra 1. mai 2004. Utdannings- og forskningsminister Kristin Clemet begrunnet vedtaket om å flytte forhandlingsansvaret for lærere og skoleledere fra staten til kommuner og fylkeskommuner på følgende måte:

«Dagens forhandlingsystem bryter med prinsippet om at det er arbeidsgiver gjennom sin arbeidsgiverorganisasjon som er forhandlingsmotpart for sine ansatte. En overføring av forhandlingsansvaret vil dessuten være helt i tråd med Regjeringens moderniseringsprogram om økt lokal handlefrihet, og det vil være et viktig virkemiddel for å ansvarliggjøre og gi kommunene og fylkeskommunene bedre muligheter for å styre og utvikle skolen, også kvalitetsmessig.

Opplæringslovens paragraf 10 fastslår at det er Kongen i statsråd, det vil si Regjeringen, som bestemmer hvem som skal forhandle om lønns- og arbeidsvilkår for undervisningspersonalet. En overføring av forhandlingsansvaret innebærer en samling av alle sider ved arbeidsgiveransvaret.

Dette innlegget er fra min side ikke ment som et ønske om omkamp på dette vedtaket, men jeg vil presisere at NF ikke ønsket denne endringen.

«Lokale Forhandlinger»

Etter drøftinger mellom arbeidstakerorganisasjonene og departementet ble det enighet om å utsette overføringen av folkehøgskolene noe og først i 2006 ble lønnsforhandlingsansvaret for lærerne i folkehøgskolene overført fra statlig tariffområde til kommunalt og privat tariffområde, henholdsvis til arbeidsgiverorganisasjonene KS (Kommunenes arbeidsgiverorganisasjon) og HSH (Hovedorganisasjonen for handel og tjenester). Grunnen til at vi opererer på to tariffområder skyldes at noen skoler er eid av kommuner/fylkeskommuner og andre av ulike organisasjoner. I den tiden folkehøgskolene var på det

statlige tariffområdet ble de «lokale forhandlingene» avholdt mellom arbeidstakerorganisasjonene sentralt og forhandlingsavdelingen i administrasjonsdepartementet i Oslo. Ved overføring til de nye tariffområdene ble ansvaret for lokale forhandlinger overført til fylkeskommunalt/kommunalt nivå på KS-området og til den enkelte folkehøgskole på HSH-området.

De fylkeskommunalt/kommunalt eide folkehøgskolene er bundet av de tariffavtaler som blir inngått mellom arbeidstakerorganisasjonene og KS. For de privat eller organisasjonseide folkehøgskolene var det på overføringstidspunktet to aktuelle arbeidsgiverorganisasjoner skolene kunne bli medlemmer av. Den ene var KS Bedrift og den andre var HSH. Flere skoler var medlemmer av HSH på det tidspunktet endringen skjedde og det var vel årsaken til at de øvrige skolene valgte å tegne medlemskap der og ikke i KS Bedrift. Det viktige for oss som arbeidstakerorganisasjon er at skolene gjennom sitt medlemskap i en arbeidsgiverorganisasjon blir bundet av en felles sentralt inngått tariffavtale da dette bidrar til like lønns- og arbeidsvilkår for alle som er tilsatt i skolesektoren.

Før de lokale forhandlingene i 2006 arrangerte NF kurs i lokale forhandlinger for ledere og tillitsvalgte både for skoler organisert i KS og i HSH. Vi mente at felles opplæring ville være et viktig bidrag til at de lokale parter kunne gjennomføre forhandlingene på en god måte. NF har fortsatt sin opplæring av tillitsvalgte og senest i september 2010 gjennomførte vi forhandlingskurs med utgangspunkt i tariffavtales bestemmelser. Det er viktig at

«For å kunne få til reelle forhandlinger må det være noe å forhandle om»

«Begge parter kan stille krav i forhold til den beregnede lokale pott»

både arbeidsgiverorganisasjonene og arbeidstakerorganisasjonene driver en kontinuerlig skolering av sine medlemmer.

God forhandlingsskikk

For at de lokale forhandlingene skal bli reelle og gi trygghet blant de ansatte om at lønnstillegg blir gitt etter gode prosesser forutsettes det at de lokale parter kjenner resultatet av de sentrale forhandlingene godt, kjenner forhandlingsbestemmelsene i tariffavtalen og kjenner de viktigste prinsipper for god forhandlingsskikk. I tillegg ville det nok også være ett viktig bidrag å ha kompetanse i forhandlingsteknikk. Intensjonene i Hovedavtalen for KS-området og HSH-området er å skape best mulig samarbeidsgrunnlag mellom partene. For å kunne nå Hovedavtalens mål må arbeidsgivere og tillitsvalgte møte som likeverdige parter. Det er i tillegg en forutsetning at partene møtes med vilje til å finne løsninger selv om de har ulike roller og derfor kan ha ulike interesser å ivareta. Representantene på begge sider må ha de nødvendige fullmakter, kvalifikasjoner og holdninger. Partene har et felles ansvar for å utvikle en god, åpen og løsningsorientert samarbeidskultur.

Vanlig spørsmål

Sekretariatet i Norsk Folkehøgskolelag har ved årets lokale lønnsforhandlinger, som i 2006 og 2008, fått flere spørsmål fra lokale tillitsvalgte (og lokale arbeidsgivere) som kan tyde på at det kan være noe ulik kompetanse og forståelse både på arbeidsgiversiden og hos våre tillitsvalgte for hvordan de lokale lønnsforhandlinger skal gjennomføres.

Disse spørsmålene har for eksempel vært:

Føringene i den sentrale avtalen passer ikke for oss på vår skole og vi har ingen lønnspolitikk – hva gjør vi da?

De sentrale tariffavtalene inngås for en stor gruppe arbeidstakere med vidt forskjellige funksjoner og oppgaver i en rekke ulike virksomheter. Resultatet av forhandlingene sentralt vil aldri treffe like godt i alle virksomheter og det er derfor det er bestemmelser i avtaleverket om at lokal lønnsfastsettelse krever en lokal lønnspolitikk. Er ikke denne på plass faller en viktig faktor bort i forholdet mellom partene. Bestemmelsen om at det skal holdes drøftingsmøte før forhandlingene er en tilsvarende bestemmelse som skal være med å legge ett godt grunnlag for den lokale prosessen. I de tilfeller hvor for eksempel de sentrale føringene ikke treffer like godt lokalt vil ett

avklarende drøftingsmøte og en lokal løsspolitikk kunne bidra til at de lokale forhandlingene allikevel blir løst på en god måte for begge parter.

Kan arbeidsgiver bestemme over deler av potten?

Begge parter kan stille krav i forhold til den beregnede lokale pott. Ingen har eierandeler i potten da det er to likeverdige parter som skal forhandle. Vanlig farmgangs-måte er at arbeidstakerorganisasjonene sender inn krav for sine medlemmer. Arbeidsgiver legger så fram et 1. tilbud som i hovedsak består av tilbud til de arbeidstakerne både arbeidsgiver og arbeidstakerorganisasjonen/e har stilt krav på, samt evt. andre prioriteringer arbeidsgiver har gjort.

Vi har fått et første tilbud på 90 % av potten og tilbudet inneholder på langt nær de personene vi har krevd på. Er dette ett grunnlag å forhandle på?

For å kunne få til reelle forhandlinger må det være noe å forhandle om. Legger arbeidsgiver ut det meste av potten i første tilbud reduseres muligheten til en god fordeling betydelig. Det kan fort sette arbeidstakerorganisasjonene i den situasjon at de må takke nei til tilbud på enkelte medlemmer noe som vil være svært vanskelig og kunne skape stor uro om det ble kjent. Arbeidstakerorganisasjonene har jo et ansvar for å bidra til at alle medlemmer får en god lønnsutvikling. Arbeidsgiver bør ikke legge ut mer enn 50 % av potten og dette tilbudet bør i stor grad være i samsvar med begge parter krav. En slikt første tilbud vil gi det nødvendige rom for reelle forhandlinger.

Slike eksempel på spørsmål fra de lokale parter kan tyde på at det mangler både kunnskap og forståelse for hva som må til for å få til gode prosesser. I tariffavtalene på begge tariffområder er det tatt inn et vedlegg med noen viktige prinsipper for god forhandlingsskikk som de sentrale parter er enige om bør legges til grunn i lokale forhandlinger. I disse vektlegges betydningen av lønnspolitiske drøftingsmøter før forhandlingene tar til og det er utarbeidet en detaljert liste over forhold som partene skal ta opp. I disse retningslinjene er det også tatt inn hvilke opplysninger, statistikk osv. som arbeidsgiver skal utarbeide før drøftingsmøte avholdes, samt en opplisting av gangen i forhandlingene.

I 2010 opplevde vi for første gang å få brudd i de lokale forhandlingene. Jeg tror vi kunne ha unngått det om kunnskapen og forståelsen for forhandlingsordningen var bedre hos de lokale parter og vi fra NF's side vil fortsatt arbeide aktivt med at våre lokale representanter er godt skolert og gjennom det bidrar til gode lokale prosesser.

Tør vi å åpne opp for det elevene har med seg?

Valgfaget «Lyttegrupper» har skapt snørr og tårer på Solbakken. Innimellom disse utbruddene har det vært noen sjeldent høyfrekvente latterkuler. I valgfaget får elevene 5 minutter hver til å uttrykke det de har på hjertet der og da og det er ikke alltid like komfortabelt å høre på. Masse tid går med, men tilbakemeldingene fra både elever og lærere er overraskende entydige.

AV RUNE SØDAL, SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

På Solbakken finnes det et lite rom mellom grovkjøkkenet og kjøkken-sjefens kontor. Rommet som til daglig er kjøkkenpersonalets pause-rom, ligger under bakken, mellom tykke murvegger og har i hovedsak en rød plyssofa fra 60- tallet. I dette rommet som nå har fått kallenavnet «Mellomrommet» er det valgfag i «Lyttegrupper» hver mandag og torsdag kveld. Konseptet er enkelt. Vi er en fast gruppe på mellom seks og åtte og alle i denne gruppen har fem minutter hver til å dele noe de har på hjertet. De andre har ikke anledning til å kommentere eller spørre om ikke den som har ordet eksplisitt ber om det. Det som uttrykkes i gruppen er konfidensielt. Som rektor er jeg tilrettelegger og deler ikke selv.

Bryter med tradisjoner

Som pedagog skjønner jeg at dette kan bryte med en tradisjonell tolkning av hva folkehøgskole-pedagogikk er. Dette bryter med ideen om at vi skal være hele, likeverdige mennesker som møtes i naturlige sammenhenger og vokser gjennom dialog for eksempel rundt leirbålet. I tillegg kan det bryte med manges naturlige grense for inntreden i unge menneskers private og til tider belastende fortid.

På Solbakken er det mange som kjenner på prestasjonsangst. Alle skal på scenen er det vi går ut med. For mange er det sårbart å stå der alene og synge en sang, lese et dikt eller spille en rolle. Konkurransen og vurderingene av hverandre er til stede. Når vi i tillegg har en ressurssterk gruppe på åtte elever med klare mål og ambisjoner som går andreåret blir ikke presset mindre for dem som går førsteåret. Utdanningene som mange av våre elever søker seg til er jo som kjent også sterkt konkurransepreget. I tillegg til at en da om en kommer gjennom et nåløye ofte blir utdannet til frilansoppdrag og kanskje arbeidsløshet.

Det løsner

I løpet av de fem minuttene som ofte blir 15 for hver elev, kommer det. I det elevene har alles oppmerksomhet, slippes skuldrene. Når de vet at det ikke kommer respons så løsner det.

Frykten som ligger oss så nærme slippes. Personlig handler det om hvem vi er, hva vi tror på, sosialt om hvem vi er i gruppen og faglig i forhold til om vi er flinke nok eller er på rett vei. Når gråten har lagt seg kommer ofte latteren og deretter refleksjonen. Vi har det jo alle mer eller mindre på samme måte. Selv dem vi synes fremstår som utrolig selvsikre og helt usårbare har mange ting de synes er utfordrende i livet.

Noen ganger stopper ikke gråten. Da anbefaler jeg dem å ta en tur ned til helsesøster. Flere av elevene har gjort det og helsesøster møter dem på en profesjonell, varm og åpen måte. For min del blir det mange personlige samtaler.

I evalueringene vi gjennomførte nå til jul trekker mange av de 22 deltakerne på valgfaget frem lyttegruppene spesielt. De opplever det som en unik arena hvor det er trygt å dele. Elevene verdsetter både

snakke- og lyttedelen. En elev mener dette burde vært obligatorisk fordi han gjerne vil men ikke tør melde seg på. Flere ser relevansen dette har til å bli en god skuespiller og bedre kunne lytte til sine medspillere. Felles er at dette oppleves som kontaktbringende og bidrar til dypere samtaler eleven imellom. På den andre siden formidler lærerne at det er lettere å undervise. Mindre tid brukes på personlige barrierer og utfordringer i undervisningssituasjonen.

Tilbakemeldingene fra elevene og lærerne gjør godt. Det å våge å gå et skritt ekstra for å komme nærmere min tolkning av den ideelle folkehøgskole er jo ikke enkelt. Tenk på alt som kan gå galt. Nå blir det lyttegrupper på mellomrommet også vårsemesteret.

Folkehøgskolens egen sangbok

A-ha og Tim Christensen, Hellbillies og Mari Boine, melodier fra Fame og Titanic, salmer og julesanger, Stakkars lille væla mi og Every Breath You Take.

Du finner både den nasjonale sangskatten og aktuell jazz, pop og rock i Norsk sangbok.

- Korarrangementer
- Kanoner
- Noter og besifring

Norsk sangbok utgis i samarbeid med Norsk Folkehøgskolelag.

En fin
gavebok!

Norsk
sångbok

Bestill i bokhandel eller på www.cdu.no

CAPPELEN DAMM

SERIE OM PEDAGOGISKE METODER

Folkehøgskolen kaller vi ofte verdens frieste skoleslag. Men anvender vi vår pedagogiske frihet til å reflektere over våre metodevalg og utvikle vår pedagogikk videre mot våre dannelsmål i dagens og morgendagens samfunn? Under denne vignetten ønsker Folkehøgskolen i kommende numre å bringe konkrete eksempler på metodikker som enten er prøvd ut med hell eller som ser spennende ut og derfor kanskje burde prøves og utvikles videre i vårt skoleslag. Redaksjonen har derfor utfordret en rekke personer til kort å beskrive metoder de benytter seg av eller er fasinert av for på denne måten å være med på å stimulere den pedagogiske nysgjerrigheten og inspirere til refleksjon og utprøving – å bidra til å fylle flere verktøy i den pedagogiske verktøykassa.

SPONTANMØTER – OPEN SPACE DIALOGKONFERANSE

Spontankonferanser (eller spontanmøter) har mye som er veldig gjenkjennelig i vår pedagogiske tenkning i folkehøgskolen. Derfor bør metodikken kunne benyttes og utforskes i vårt skoleslag, også i vår vanlige hverdagsundervisning.

AV ØYVIND BRANDT

Spontanmøtet, eller spontan-konferanse som er norske begreper på Open Space-konferanser, er en potent og svært spennende og relativt ny dialogmetodikk som har dukket opp i Norge de seneste årene. Bl.a. gjennomførte Norsk Dialogforum en samling over denne metodikken for et drøyt år siden, for å gjøre den mer kjent i miljøer som benytter seg av dialog i sin virksomhet.

Spontankonferanser (eller spontanmøter) har mye som er veldig gjenkjennelig i vår pedagogiske tenkning i folkehøgskolen. Derfor bør metodikken kunne benyttes og utforskes i vårt skoleslag, også i vår vanlige hverdagsundervisning.

Bakgrunn

Spontankonferanser ser opprinnelig dagens lys for mer enn 20 år siden i USA, hvor den oftest kalles Open Space Technology. Inspirasjonen til metoden kommer av en nokså vanlig erkjennelse av at det er i kaffepausene det skjer mest mellom deltakerne på en konferanse, der hvor praten går mest, paret med noen gram tenkning fra leirbålet. En kar (Harrison Owen) satte seg på tidlig 80-tall ned og tenkte over hva dette kan komme av. Og han tenkte videre, at ved å benytte seg av kaffepausens mekanismer ville møter og konferanser kanskje kunne forbedres.

Beskrivelse av spontan-konferanser

Som kaffepausen er spontankonferanser selvorganiserende og svært demokratisk ved å la deltakerne styre hva som skal drøftes innen for tema i en eller flere økter av parallelle sesjoner. Et forløp kan typisk se ut slik:

1 Definere et tema for

konferansen/økten. Forankring

Må ikke være for snevert og må egne seg for forslag/refleksjon. Tema kan evt. avgjøres sammen med deltakerne.

2 Starten: Samling rundt «leir-bålet» Forankring

Deltakerne sitter i en ring (evt. flere ringer) rundt fat med twist, frukt eller annen «kaffe»-mat og med mye kaffe/te/vann eller annen drikke tilgjengelig og til fri bruk under hele møtet/konferansen. I midten er også plassert blanke ark og tusjer. Etter en kort innledning om begrunnelse for og aksept av metode og tema, får deltakerne et par minutter til å tenke ut spørsmål eller område de hver i sær ønsker å snakke om/forslag – skrives på ark med tusj. Deretter presenteres disse for plenum og henges opp på markedsplassen (tavle/vegg).

3 Forberedelser til vandring

Deltakerne går så rundt og ser på spørsmålene/forslagene og skriver seg opp der de ønsker å delta, evt. der de ønsker å starte dersom det gjennomføres flere økter. Derved lager de sin egen kjøreplan (som kan fravikes senere). Det vil ofte være behov for to eller flere påfølgende parallelløkter, hvorfor temaene organiseres av gruppen i en kjøreplan (igjen på tavle/vegg med definerte tidsøkter som overskrift)

4 Samtalene – evt. i flere økter

Forslags-/spørsmålstiller (-eier) går til sin tildelte plass, hvor også de øvrige av deltakerne som ønsker å reflektere over spørsmålet/forslaget kommer. Samtale rundt spørsmål/forslag. Husk at loven om de to føtter gjelder (se under). Spørsmål/forslagstiller/-eier kan evt. ta stikkordsreferat underveis, dersom avtalt eller ønskelig for senere dokumentasjon/bruk.

5 Avslutning

Etter siste økt kan man samles kort i plenum for evt. kort å referere fra gruppen, informere om evt. videre arbeid og eller dokumentasjon – og takke for fremmøtet.

Loven om de to føtter:

I spontanmøter gjelder loven om de to føtter. Bidrar du ikke eller ikke lærer noe på «stasjonen», så gå et annet sted (til annen «stasjon»). Dette kan virke fremmed og uvant i vår kultur. Vi er jo høflige og vil ikke såre noen ved bar å gå. Men denne «loven» må understrekes før start. Det er som i kaffepausen, man orienterer seg mot andre, dersom ikke samtalen der man er engasjerer en.

Og fire prinsipper

Videre gjelder fire prinsipper:

- 1 **De som kommer (til stasjonen) er de rette.**
- 2 **Det som skjer er det eneste som kunne skje.**
- 3 **Det begynner når det begynner.**
- 4 **Det slutter når det slutter.**

Egner seg best

Metodikken i spontankonferanser er enkel og kan derfor gjennomføres hvor som helst og på kort varsel uten tidkrevende forberedelser. Spontankonferanser egner seg spesielt der temaet er preget av ulike deltakers interesse, refleksjon og forslag (kreativitet) til forholdsvis komplekse utfordringer, gjerne med konflikt-potensial. Slike konferanser eller møter om man vil, er svært fleksible, og de har vist seg å fungere på alt fra fem til flere tusen deltakere. Et viktig utgangspunkt for at spontankonferanser skal være vellykkede er at deltakerne deltar frivillig og har interesse i resultatet. Dette sikrer både engasjementet underveis i møtet og videre eierskap til gjennomføringen av evt. forslag, dersom det er aktuelt.

Relevans i folkehøgskolen

Mange folkehøgskoler benytter seg av dialogkonferansebaserte metoder, som fremtidsverksted, varianter av kafédiallog og til og med en sjelden gang lekfolkskonferanser (tidligere skrevet om i bladet...). Spontankonferanser, eller – møter, burde lett kunne utvide og berike denne delen av «verktøyskassen».

La oss tenke oss at skolen har et behov for å arbeide med fysiske og mentale sider ved skolemiljøet. Da kunne man velge å si at vi avbryter vanlig timeplan en dag for å invitere til et slikt spontanmøte over dette tema. Man oppnår at mange møter motivert for å delta i samtaler (mange samtaler på en gang) for kreativt og reflekterende å produsere en rekke forslag til forbedringer i miljøet eller i dets rammer. Resultat kan så følges opp i skolens vanlige demokratiske institusjoner, med elevrådet sterkt involvert. Som for all virksomhet er det viktig å ha slike premisser klare og kommunisert på forhånd, slik at elevene har de rette forventningene til resultatet.

Andre områder hvor metodikken kunne være aktuell og spennende å prøve ut er ved oppstart av en temauke, etiske refleksjoner over et aktuelt dilemma, miljøutfordringer – og sikkert et hav andre.

Utfordringen med spontanmøter og -konferanser er å akseptere det som kan oppleves som et tap av tradisjonell kontroll – å akseptere (et tilsynelatende) kaos, som likevel er nok så organisert i bunnen, og å akseptere at ikke alle vil delta. (Kan de som ikke velger å delta fortsette selvstendig arbeid i sitt fag?)

Danningssyn og relevans

Et overliggende poeng med valg av tilnærminger og metoder må være at de bidrar til å nå våre dannelsesmål. Det igjen betinger jo et artikulert og funksjonelt syn på danning (uten nødvendigvis å benytte dette ordet). For meg går danning i folkehøgskolen ut på å stimulere og videreutvikle evnen til å være oppmerksom, på seg selv, på andre og på verden, slik at man utvikler mot og entusiasme til å leve sitt eget liv i forpliktende og bærekraftige demokratiske fellesskaper. Metodikken i spontanmøter, som vi gjerne kunne finne et bedre ord for i vår sammenheng, mener jeg nettopp beforder noe av det vi ønsker i folkehøgskolen. Spontanmøter legger til rette for deltakelse og kreativitet for i fellesskap å komme opp med refleksjoner og forslag til å løse utfordringer vi har der vi er.

Og er det ikke nettopp slike og andre muligheter og utfordringer det er spennende – med mot og entusiasme ;-) å prøve ut og evt. tilpasse i folkehøgskolen? Så herved er utfordringen gitt. Hvem prøver ut metoden, og bringer videre resultater, evt. støttet av PU-midler? Undertegnede lar seg hvert fall kontakte av nysgjerrige.

FAKTA OM METODEN: Spontankonferanser og –«møter»

NAVN:
Spontankonferanser/-møter

EGNET GRUPPE:
Fra 5 – 2000 deltakere

SPEIELT VELEGNET:
Når ulike deltakere inviteres til frivillig å reflektere over og eller løse en forholdsvis kompleks utfordring. Mange er aktive og kreative i dialog på kort tid.

FAG:
Uavhengig, tverrfaglig (org. utv., miljøutvikling, etiske vurderinger...)

TIDSBruk:
fra 2–3 timer til 2–3 dager

PLASSFORBRUK:
Ett stort nok fellesrom + evt. gruppeområder

MATERIELL:
Vanlig undervisningsutstyr som flippoverark, tape, tusj, etc.

SPEIELLE UTGIFTER:
Noe godt å ty til som frukt, karameller... kaffe

FORBEREDELSE:
Enkel

GJENNOMFØRING:
Enkel

OPPFØLGING:
Avhengig av resultat

KRAV TIL KOMPETANSE:
Ha vært igjennom en gang selv som deltaker?

MER INFO:
Nett, Norsk Dialog, Øyvind Brandt m.fl.

Øyvind Brandt, rektor Norsk senter for seniorutvikling

TEKST OG FOTO: LENA SENDSTAD

– Folkehøgskole er for meg arenaen for utvikling og stimulering av evnen til å være oppmerksom og våken. Og gjennom det å utvikle mot og entusiasme til å leve sitt eget liv i forpliktende og bærekraftige demokratiske fellesskaper.

Folkehøgskolen har derfor alle dimensjoner ved det å være menneske i fokus, både faglige, personlige og eksistensielle.

Kvar kjem læringa frå?

Ingen som var tilstades på Folkehøgskolekonferansen vart særleg overraska over resultatata som vart lagde fram. Personleg utvikling, sosialt engasjement og demokratisk deltaking...det er kortversjonen av kva som er det viktigaste læringsutbytet av eit folkehøgskuleår.

AV MAI-EVY BAKKEN, REKTOR SOGNDAL FOLKEHØGSKULE / FOTO: SIVELIN KJØLSTAD

Eg er tilfreds med det, – eg tykkjer beint fram det er ein innertiar i høve til kva vi seier at vi vil, dei fleste av oss! Dette er sannsynlegvis òg eit læringsresultat som dei fleste politikarar vil kunne bevilge pengar til, sett i forhold til lova si målsetting.

Vitenskapelege innvendingar har andre peika på så dei let eg liggje.

Eitt av spørsmåla eg sat eg att med var, – korleis og kvifor oppstår denne læringa?

Alle tilsette på Sogndal Folkehøgskule må òg vite om dette, tenkjer eg. Vi bør snarast bli nysgjerrige og ta til med forsiktig «forskning» i eigen kvardag. Stemmer dette med vår verkelegheit? Lærer elevane våre det denne undersøkinga seier? Og i tilfelle, – er det berre ei tilfeldigheit, den såkalla «det ligg i veggane-filosofien», eller skuldast det bevisste val og haldningar? Har det t.d. samband med verdigrunnlag på eigen skule, med korleis vi innrettar kvardagen og samlivet og korleis vi omgås som medarbeidarar og kollegaer?

Eit innlegg under konferansen i Oslo 4. nov. kom litt i skuggen, – «Den menneskelige faktor. Hva vet vi om folkehøgskolelærerne?», basert på ei lærarundersøking. Den er for øvrig referert i siste nummer av Folkehøgskolen.

Læraren sær autonom

Dei ansvarlege for lærarundersøkinga omtalar folkehøgskulen som «annerledesskoler», som eit frirom

Mai-Evy Bakken

når det gjeld resultatmåling- og kontroll. Sett i forhold til sentrale begrep frå nyare utdanningsdiskurs; – tydeleg leiing, læringsutbyte, læringstrykk, gjennomstrømming osv., ser det ut til at folkehøgskulen lever «eit stille liv» (sitat).

Dei omtalar læraren i folkehøgskulen som sær autonom, ein som opererer med frie rammer og som i stor grad sjølv kan definere innhaldet i eige undervisningsopplegg, riktignok innafor eit fagtilbod og verdigrunnlag vedteke av eit styre. Det vert òg understreka at ein stor del av stillinga er knytta til sosiale

oppgåver i internat, matsal, turar og fritid.

Dei oppfattar ut frå svara at verdiane som den enkelte skule byggjer på blir viktige og forskarane omtalar identifisering med desse som «korpssånd». Kva faktorar er det da som påverkar korpssånda positivt og/eller negativt?

Kortversjonen av resultatata er at lærarar i folkehøgskulen synes å vere meir opptekne av dei sosiale byteforholda i arbeidsfellesskapet enn dei økonomiske, og at mindre tydeleg leiing, tillit i rektor-lærer-kollegierelasjonen vil verke positivt inn på forpliktelse til jobben og den innsatsen han/ho yter for å vere med å skape ein god skule.

Aukande uro

Som rektor kjenner eg frå tid til anna ei aukande uro for kva som skjer med og rundt læraren og læraren sin arbeidsdag og det avtaleverket som jamnleg er forhandlingstema. Eg vil setje dette i perspektiv med følgjande provoserande utsagn, bygd på eiga erfaring:

«Så godt å vere lærar i folkehøgskulen før arbeidstidsavtala si tid! Det var ei friheit og eit ansvar som nesten tok pusten frå ein til tider. Ingen rektor sette stoppeklokke på meg, – og eg hadde inga sjølv, heller! Arbeid og fritid, – det løyste seg. Løna var, i tillegg til kroner, tette og utviklande samarbeidsrelasjonar med elevar og kollegaer. Ein vart oppslukt, tankane

vart utfordra kreativt i folkehøgskulekvardagen.»

Dedikerte lærarar

Nå er eg stort sett nøgd med, og glad for den arbeidstidsavtala vi har, – vi rettar oss etter den og det går bra i hop utan for mykje telling og detaljstyring. Vi lever travle folkehøgskuledagar og streber etter å skape den gode skulen som elevane våre har krav på og som bør gi personleg utvikling, sosialt engasjement og demokratisk deltaking som resultat.

Lærarundersøkjinga ga meg likevel litt å tenkje over!

Kan det vere at det dokumenterte læringsutbyttet hos elevane faktisk heng saman med at vi i folkehøgskolen framleis har ordningar som gir lærarane tid til å være lærarar?

Kan det vere at vi i folkehøgskulen, til tross for alle evaluerings- dokumentasjons- og arbeidstidskrav frå «systemet» har greidd å halde på eit arbeidsfellesskap der «passe dose styring», kombinert med tillit til, og friheit for læraren skapar det engasjement og den lystbetonte innsatsen som er avgjerande for å realisere skulen sitt verdigrunnlag?

Kan det vere at folkehøgskulen sine kjerneverdier har så stor gjenomslagskraft at (sitat frå lærarundersøkjinga) «...folkehøgskolenes særtrekk framstår (...) som en motstrøm til hovudtendenser i utdanningssystemet.»

Om dette er ein del av svaret på spørsmålet mitt innleiingsvis, må vi tenkje oss nøye om! Da sit folkehøgskulen på eit fortrinn som er gull verd og som gjer at engasjerte, dedikerte lærarar, nysgjerrige, reflekterande og skapande lærarar vil strøyme til skuleslaget vårt. Vi må sørge for å gje dei spelerom slik at deira kunnskap og engasjement kan smitte over på elevar og kollegaer.

IDAMOR91 STRIKKETI STRIKK STRIKK

Nå har jeg helt seriøst blitt en av de der som... Ja, de som strikker! Så bædææææ er jeg liksom. Jeg kan kan nå offisielt kalles lue-strikke-damen. Ja, og den hvite begynte jeg på i går. Livet på folkehøgskole kan en vel si :))

ZANDALN

FJELLENE MINE

For fjellene står der de alltid har stått, de bestemmer over trærne og fuglene og elven som renner. De står der de stod da jeg var liten og sprang bekymringsløst rundt i gresset og lekte i timevis. De står der de stod da jeg fikk beskjed om at jeg kom inn på folkehøgskolen jeg hadde søkt på og livet plutselig fant veien igjen. Og de står der de stod da morfaren min fant toner i luften som han fanget med fløyten og omformet til vakker musikk. Og den gang mormoren min fant ord i luften som ble dikt som får meg til å gråte når jeg leser dem. Og den gang det var stjerneklart og jeg var forelsket i en jeg aldri kunne få, og hjertet dunket og banket og brølte inni meg. De stod der da og de står her nå og de er det tryggeste jeg vet om. Her føler jeg meg hjemme.

ALVILDE

FOLKEHØYSKOLELIVET

Før jeg begynte på Karmøy hadde jeg ingen anelse om hva året ville bringe, eller hvordan det kom til å bli. Jeg var kjempenervøs, og var litt redd overgangen fra de trygge rammene og omgivelsene på videregående, og det nok så avslappende livet hjemme, kom til å bli for brå for meg. Jeg var litt skeptisk, selv om jeg både gledet meg og gruet meg. Jeg gledet meg ganske masse til å få litt pause fra bygda hjemme, og komme meg litt bort og oppleve nye ting og møte nye mennesker.

Da jeg kjørte nedover til denne herlige øya sammen med pappa var de timene vi tilbringe bak rattet uendelige. På en måte ville jeg komme fort fram, mens jeg på andre måter ønsket turen til å vare lenge så jeg kunne knuge meg fast til det livet jeg mer eller mindre var i ferd med å forlate.

TAR ET ÅR PÅ FATCAMP, JEG

Hvis jeg skal på folkehøgskole må den oppfylle disse kravene:

- Mulighet for enkeltrom
- Fine forhold
- Jeg velger selv mitt forhold til Jesus-boy
- Ikke ligge gjemt ute i huttiheiti
- Ha en linje som interesserer meg
- Ha en viss mening og seriøsitet (er det noe som heter det?) over seg

Siden min generelle oppfatning av folkehøgskole er et hypersosialt, leirskolelignende opplegg ute i ingenmannsland med daglig kristendomsinnprenting, hvor målet er å drive med noe man liker uten mål og mening for å så vokse til et nytt og bedre menneske, så det ikke særlig lyst ut.

Men så fant jeg noe da. Jeg kaller det Fatcamp. Haugtun folkehøgskule: «Puls – fitness – styrke – ernæring, Treningslinje som samarbeider med Elixia.» :

TØYSEMAREN

Pøbler på dagsorden

Gjennom sitt røffe og direkte språk forteller Eddi Eidsvåg om sine og Pøbelprosjektets utradisjonelle metoder for å få ungdom på rett kjøll. Han beretter også om drømmen som førte til at Pøbelprosjektet ble virkelighet. Boka ble lansert i november.

TEKST OG FOTO: ØYVIND KRABBERØD

Eddi Eidsvåg i fri dressur da Cappelen-Damm lanserte hans nye bok om Pøbelprosjektet.

– Vi gir ungdom som har valgt å slutte skolen en alternativ vei til jobb eller skole, sier Eidsvåg. En tredel av våre unge dropper ut av videregående skole. Eidsvåg, som selv er uten formell utdanning, mener at det ikke er ungdommen som slutter på skolen det er noe galt med, det er systemet. Vi må få flere alternativ til den videregående skolen, slik at de som går ut av 10. klasse og er skoletrøtte kan velge noe annet. Samfunnet har bruk for pøblene, hevder Eidsvåg, både de med og uten formell utdanning.

Eidsvåg gleder seg over suksessen Pøbelprosjektet opplever. Prosjektet startet i Stavanger i 2007. Nå har det vokst inn i Aust-Agder, og det skal fortsette å spre seg. – Akershus og Hordaland står for tur før vi fortsetter mot Trøndelag. Målet er å bli landsdekkende, sier han.

Bakersønnen fra Sauda, som har skrevet tre lærebøker for bakerfaget, brenner for pøblene. Prosjektet som han styrer sammen med faglig leder Arne Husjord har hatt en spennende utvikling siden starten. Eidsvåg forteller at 124 ungdommer har vært

innom programmet, mens 121 av dem er på vei til jobb eller skoleplass.

– Frafallet i videregående skole koster samfunnet fem milliarder kroner i året. I følge Victor Norman kunne en da heller ansette en lærer per elev, enn å ta de utgiftene en i dag har til dette. Vårt prosjekt bygger på at ting er mulig, understreker Eddi Eidsvåg.

Unntakstilstand

Kvart år utset om lag 7000 norske ungdommar vidare utdanning eller arbeid til fordel for folkehøgskule.

AV INGILD SKØLT, FOLKEHØGSKULEELEV / ILLUSTRASJON AV SKIN

I staden for pensumlistar og førelesingar, nyttar dei all tid til å dyrke eigne interesser og realisere seg sjølve. Dei slepp hybelbekymringar og straumrekningar, får maten servert på fat og gjer sjeldan husarbeid utover den obligatoriske romvasken ein gong i veka.

Ei perfekt utsetjing av vaksenlivet, med mogelegheit til å bli kanskje endå meir bortskjemt enn før. Ingen eksamenar, ingen krav og ikkje noko ansvar – berre ein einaste stor egotripp utan særleg nytteverdi for samfunnet.

Eige samfunn

Joda, mangt kan seiast om eit år på folkehøgskule. Det som iallfall er sikkert, er at livet her verkeleg ikkje er som livet andre stader. Entusiastiske ungdommar, alle med mål om å få det beste året nokosinne, vert sett til å bu svært tett saman med heilt framande menneske fleire månadar i strekk. Her er det tvangssosialisering for alle penga, og kontakten med omverda er om lag lik null.

I grunnen eit svært interessant sosialt eksperiment. Med dette som utgangspunkt veks det fram eit eigenarta samfunn, der normer, reglar og oppfatninga av kva som er normalt, skil seg mykje frå den verkelege verda. Det utviklar seg raskt ein eigen internhumor, totalt uforståeleg for dei uinnvigde. Alt som ikkje er *folkehøgskulerelatert*, blir med eitt irrelevant, og tv og aviser vert overflødig. Ein sit på mengder av kunnskap knytt til frukosttider, kortspel

og strikking, men har ikkje peiling på Nobelprisar, Midtaustenproblematikk og Skal vi danse-deltakarar.

«Miljøskadd»

Dei som trur eit såkalla friår på folkehøgskule er ei roleg og avslappande affære, bør definitivt teste det på kroppen. Du er sjeldan åleine i eit rom meir enn tjue minutt, og det vil i så fall gi deg kraftige abstinensar. Code vener på alle kantar til eikvar tid fører til eit stappfullt program med stadig meir kreative sosiale aktivitetar og stadig mindre nattesøvn. Det er ingen grenser for kor mange som kan få plass i ei stove, kor mykje te ein kan drikke i løpet av ein kveld og kor lite som skal til for å lage ei feiring.

Så klart vil eit lengre opphald under slike tilhøve få store konsekvensar for personlegdomen til kvar einskild. Det er umogleg å ikkje verta miljøskadd. Ekte *folkehøgskuleelevar* seier ikkje «Hei» når du treffer på dei, men «HEISANN!!!» Dei fyk rundt som strikkagenserkledde energibomber, alltid med skummelt breie smil, festlege påfunn og ei ultrapositiv innstilling til absolutt alt og alle. Uansett kor inneslutta og sjenert du i utgangspunktet er, vil eit *folkehøgskuleopphald* omvende deg totalt. Du kan rett og slett ikkje unngå å få nye vener. Det må også nemnast at desse venskapane er av det spesielle slaget, då dette er folk du er saman med tjuefire-sju.

Fridomskjensle

Med minimalt av lydisolasjon kjem ein gjerne ufrivillig tett innpå kvarandre, og du vert kjent med menneske du før trudde du ikkje hadde noko til felles med. Personlegdommane er mange og sterke, og toleransen desto større. Etter å ha vakse opp med dei same menneska rundt seg i eit nokså homogent bygdesamfunn, ligg forholda perfekt til rette for å kunne finne kven ein verkeleg er. Joda, dette er gamle og oppbrukte klisjear, men det å starte frå scratch i eit så ope og imøtekomande miljø gir ei enorm fridomskjensle.

Til slutt er det tryggast å understreka at dette absolutt ikkje er nokon reklamekampanje for *folkehøgskulelivet*. Om du har planane klare, veit kva du vil og kven du er, finst det sikkert lurare ting å nytte tida si på. Det er likevel svært vanskeleg å finne liknande fellesskapskjensle, ein såpass høg konsentrasjon av minnerike opplevingar og så mange gode vener nokon annan stad. Det er utvilsamt heilt unikt og bør absolutt opplevast. Fortenesta kan ikkje målast i kroner eller vitnemåls-karakterar, men kanskje kan det gjera deg til eit litt lukkelegare menneske. Moro er det iallfall, uansett.

Vi fanget opp innlegget til Ingild Skølt fra Hemsedal i avisa Hallingdølenes nettutgave. Hun er dette året elev ved Toneheim folkehøgskole. Her skulle det være noe å reflektere på i skolelandskapet. Vi tar gjerne imot kommentarer.

Religion i dagens Norge

MELLOM SEKULARISERING OG SAKRALISERING

For alle med appetitt på temaet religion i dagens Norge, er dette boka som må leses. Det er ingen lettbeint innføring i overflatetendenser, og etterlater seg få eller ingen bastante konklusjoner, men vrir av skarpsindige analyser basert på tre store undersøkelser om religion, henholdsvis fra 1991, fra 1998 og fra 2008.

AV ARILD MIKKELSEN

Har nordmenn blitt mer religiøse, eller kommer religion til uttrykk på nye måter? Er det mulig å se en holdningsendring til statskirke-spørsmålet, til abort eller til homofili? Hvordan er egentlig holdningen til andre religioner enn vår protestantisk kristendom i nordisk utgave? Hvordan ser nordmenn på religion i det offentlige rom? Boka drøfter alle disse spørsmålene, og mange flere, og prøver å utdestillere noen gyldige svar, respektfullt og gjennomtenkt slik man må forvente av noen av landets fremste religionsforskere.

Begrepet sekularisering drøftes i mange kapitler, og det trekkes vekslers på mange internasjonale forskere. Sekularisering blir ofte forstått som det at religionen mister innflytelse, den får svakere innflytelse fordi religionen privatiseres og trenges tilbake fra det offentlige rom og blir dermed noe som mennesker holder på med individuelt, eller i tette, avgrensede fellesskap. Sekularisering kan også forstås som en slags differensiering, en inngjerding, der religion skilles ut fra andre samfunnssektorer som politikk, jus og vitenskap som hver for seg blir autonome sfærer og dermed fungerer etter egne iboende prinsipper. I et avsluttende og

PÅL KETIL BOTVAR OG ULLA SCHMIDT (RED.)
RELIGION I DAGENS NORGE
MELLOM SEKULARISERING OG SAKRALISERING
RELIGION, LIVSSYN, TEOLOGI OG ETIKK 2010
224 SIDER
HEFTET
329,-

oppsummerende kapittel drøfter Ulla Schmidt, en av bokas redaktører dette, og konkluderer med at det er klare tegn på at Norge i dag «fremstår som er mer sekularisert samfunn enn for 20 år siden». Og hun fortsetter: «Særlig svekkes tradisjonelle, kirkelige og protestantiske former for religion. (...) Gudstjenestedeltakelsen synker, det samme gjør andelen som sier de jevnlig ber. Oppslutningen om trosforestillinger som gudstro og tro på himmel eller helvete svekkes også tydelig i det tidsrommet vi har studert». Andelen dømte i Den norske kirke har sunket kraftig mellom 1998 og 2008, fra 83% til 70%. Dette indikerer klart lavere oppslutning om religion, men det er altså først og fremst oppslutningen om en tradisjonell kirkelig kristendomsform som svekkes.

Leve ut sitt autentiske selv

Sosiologer fra Emile Durkheim til våre dagers religionssosiologer oppfatter religion som en kollektiv størrelse, eller som et kollektivt minne. De kristne institusjonene og den kristne tradisjonen i Europa har gitt innhold til dette kollektive minnet, skriver Ida Marie Høeg i sin

artikkel om religiøs tradering, Kristendommen var et vesentlig innslag i det kollektive minnet fram til midten av 1900-tallet, men etterpå har tilslutningen til de kristne institusjonenes trosgrunnlag og praksis blitt svekket. Dette er en generell europeisk prosess som undersøkelsen bekrefter også passer på norske forhold i følge Ida Maria Høeg. Oppslutningen om det kristne minnet har vært synkende, konkluderer hun, særlig for generasjonen voksne mellom 35 og 54 år som vokste opp i kjølvannet av sekstiåtteropp-røret og den religionskritikk og sterke skepsis til organisert religion og religiøse autoriteter som fulgte med. Bildet er ikke likedan for den yngre generasjon mellom 18 og 34. Unge mennesker vurderer religion på en annen måte. Ulla Schmidt finner at: «fra å ha vært et spørsmål om tilslutning til gitte trossannheter, formidlet i et kollektivt og institusjonelt fellesskap, vurderes religion i de yngre generasjonene i større grad ut fra mulighetene til å uttrykke og leve ut sitt autentiske selv. Fra å være et spørsmål om å finne sannhet blir religion et spørsmål om å være seg selv». Hun konkluderer dermed med at selv om religion forstått som oppslutning om fastsatte trosretninger, som organisert og kollektiv rituell deltaking og som institusjonell tilknytning er i klar nedgang, så ser individualisert tro med mindre vekt på kollektive og institusjonelle sider ikke ut til å svekkes.

Så er det kanskje likevel mulig å finne trekk som peker i retning sakralisering også, selv om hovedoverskriften for undersøkelsen er sekularisering? Selv om protestantisk kirkelig religiøs praksis svekkes, viser undersøkelsen at andelen med tilhørighet til katolisisme og islam øker kraftig. Dette skyldes innvandring viser undersøkelsen, men samtidig er dette et trekk i tida som viser at ikke hele det religiøse landskapet går i individualiserende

retning. I en artikkel om religion i skjæringsfeltet mellom det private og det offentlige, skriver Pål Ketil Botvar, en annen av bokas redaktører, at: «det er liten tvil om at religion gjør seg mer gjeldende i den offentlige debatten i dag enn tilfellet var for bare ti år siden». Tradisjonell sekulariseringsteori gikk ut på at modernisering av samfunnet automatisk ville føre til svekkelse, privatisering og differensiering av religiøs tro, Dette har ikke skjedd i den grad som antatt for noen tiår siden, Botvar hevder at den empiriske analysen har vist at den norske befolkningen har en sammensatt holdning til religion på den offentlige arena, og at enkelte religiøse uttrykk som statskirkeordningen, at ytterliggående religiøse avholder offentlige møter, at skolebarn bærer religiøse klesplagg, at politikere har en annen religion enn kristendommen, og at religiøse ledere og biskoper uttaler seg om politiske spørsmål, alt dette aksepteres av litt flere enn halvparten av befolkningen. Religion framstår altså ikke som problematisk når den opptrer på et statlig eller politisk nivå, skriver Pål Botvar,

Subjektiv spiritualitet

Samtidig viser undersøkelsen at religionen skal ha en begrenset rolle i samfunnet og i offentligheten. Jan-Olav Henriksen og Ulla Schmidt behandler dette i sin artikkel om religionen plass i det offentlige rom. Religiøse ledere og biskoper må og bør uttale seg om politiske og etiske spørsmål, men på differensieringens premisser, det vil si som deltakere i en debatt, men uten egen direkte innflytelse på politiske beslutninger. Om de påberoper seg det, viser undersøkelsen at dette oppfattes som klart problematisk.

I artikkelen «Mot en alternativ religiøs revolusjon», analyserer Pål Botvar og Jan-Olav Henriksen det som kalles det nyreligiøse feltet. Er det slik at det finnes trekk ved samfunns-

utviklingen som peker i retning av et kulturelt skifte i Vesten når det gjelder religion? Også i denne artikkelen pekes det på at tradisjonell kirkelig religiøsitet taper terreng i forhold til en subjektiv form for spiritualitet med vekt på forestillingen om det autonome individet som bestemmer over eget liv, «Dersom det er blitt et ideal at enhver skal finne sin egen religiøse vei ut fra egne erfaringsforankrede forutsetninger, vil ideologiske elementer og praksisformer forankret i kristen tradisjon komme under større press», sier de. De konkluderer med at den alternative religiøsiteten eller spiritualiteten ikke er et enhetlig fenomen, men spriker i mange forskjellige retninger. I en avsluttende kommentar om framtidens religiøse bilde stiller de seg likevel tvilende til at en etablert folkekirkelig kultur vil gli over i en liberal, udogmatisk og subjektivistisk nyåndelighet uten videre.

Denne boka bør leses stykkevis og delt, og kan ikke anbefales som sengelektüre, selv om den er spennende nok. For statistikkfreaker finnes det mengder å glede seg over, her er det bare å forsyne seg. Bokas vitenskapelige karakter forhindrer ikke at mange artikler likevel er letteste. Om man vil la seg inspirere eller deprimere over analysene er avhengig av det ståstedet man har, jeg tror de fleste lesere vil bli klokere! Bokas undertittel «mellom sekularisering og sakralisering» er utvilsomt treffende, også at sekularisering kommer først. Men bokas tema og undersøkelsene er i seg selv gode eksempler på den interessen som det har blitt rundt religioner de siste åra, eller som professor og statsviternestor Johan P. Olsen nylig sa det i et lengre intervju i Morgenbladet; «For noen tiår siden ville man aldri gjettest at religion skulle bli så viktig i politikken igjen, nå ser man at nettopp det skjer». Altså; viktig bok om et viktig tema!

Sosial Kapital i et Velferdsperspektiv

– OM Å FORSTÅ OG STYRKE UTSATTE GRUPPERS SOSIALE FORANKRING

AV LENA SENDSTAD

En dag på kontoret: Det var i høst, da rapportene fra NTNUs forskningsprosjekt på folkehøgskoler kom ut, at Odd Haddal, pedagogikkonsulent for NKF, og jeg satt og diskuterte hvordan vi best kan bruke forskningen i arbeidet med utvikling i skolen, at vi kom inn på sosial kapital og folkehøgskole. Det var med stort glimt i øyet at Odd sa til meg, ferskingen på folkehøgskolefeltet, at sosial kapital nok ikke var et begrep som ville gå godt hjem i skoleslaget. Odd refererte nok mest til at det ikke var så mye brukt, mens jeg bruste opp og utbrøt: folk må vel sette pris på forskjellen på et godt analytisk begrep og ideologi knyttet til ordet kapital. Og så lo vi godt. For selv om begrepet kanskje ikke er mye brukt i skoleslaget er sosial kapital en av de viktigste teoriene for analysearbeidet i rapporten. Et av de viktigste begrepene de finner for å forstå/forklare verdien av et folkehøgskoleår. Det var da jeg kom på boka: Sosial Kapital i et Velferdsperspektiv – om å forstå og

styrke utsatte gruppers sosiale forankring. Selv om den ikke omhandler folkehøgskole er den nemlig en grundig, casebasert innføring i hvorfor forskjellige praksisfelt kan ha nytte av å kunne mer av teorien om sosial kapital.

Utforsker sosial kapital

Hva kan mer kunnskap om begrepet sosial kapital tilføre arbeidet med marginaliserte grupper, utviklingshemmede, barnevernstjeneste, eldreboliger, innvanderforeninger, arbeidsmarkedsprosjekter og gründervirksomhet? Kort sagt, hva kan kunnskap om sosial kapital tilføre velferdstjenester rettet mot utsatte grupper, i praksis? Prosjektet i Sosial Kapital i et Velferdsperspektiv er å utforske dette.

Boka er et resultat av et lenger samarbeid mellom forskere og praktikere tilknyttet Høgskolen på Lillehammer og Karlstads Universitet. Det er to typer kapitler i boken. Først mer teoretiske inn-

føringer i begrepet sosial kapital: bakgrunnen for begrepet, dets historiske utvikling og økende popularitet. De andre er artikler, eller snarere caser, hvor bidragsyterne beskriver forskjellige grupper som staten støtter spesielt.

I en av de mange definisjonene i boka (hver forfatter later til å ha litt sin egen) defineres sosial kapital som ressurser som er tilgjengelige for aktører gjennom deltakelse i sosiale nettverk.

Boka fungerer godt når begrepet sosial kapital anvendes til å utfordre forestillinger, som at når folk kan klassifiseres i grupper vil de automatisk dele behov og preferanser. I kapitlet om eldreboliger som sosial kapital, viser Clary Krekula hvordan å etablere boliger og programmere deres bruk og aktivitet, med bakgrunn i et generelt bilde av «eldre» som en homogen gruppe, skaper et tilbud som passer noen bedre enn andre. Langt på vei ligger det i tilbudets design at noen da vil falle

innenfor og andre utenfor. Underforstått, hadde man kunnet mer om sosial kapital, ville man forstått at dette kunne gjøres bedre.

Det er nyttig med innføringene i forskjellen på amerikansk og europeisk forståelse av sosial kapital, og forholdene mellom bonding og bridging. Bonding-varianten av sosial kapital dreier seg om å dele et fellesskap med folk man har mye til felles med. Den henger både sammen med, og gjør oss bedre rustet til å øke bridging-varianten, som er å bygge nettverk mellom heterogene grupper. Dette samspillet mellom nytten av å alliere seg med sine egne, også for å få innpass blant de andre, er godt beskrevet både med eksemplene fra utviklingshemmede og finske arbeidsinnvandre til Sverige. Og det vises også hvor unødvendig feil man kan trå ved ikke å ta hensyn til dette, ved for eksempel å betvile behovet for bonding som verdi mellom innvandrere av frykt for ghettofisering.

Nyttig gjennomgang

Flere av artiklene har interessante fremstillinger av hvordan tiltak og arbeidsmåter på sine respektive felt har vært forankret i forskjellige ideologiske/teoretiske rammeverk opp igjennom historien. Teoriene later til å avløse hverandre, istedenfor å smelte sammen i stadig mer nyanserte paradigmer. Dette er nyttige gjennomganger, og bevisstgjørende for hvilke forestillinger og trossystemer som mer og mindre synlig ligger til grunn for systemtiltak, og hjelpernes syn på «fenomenene» de jobber med. I dette perspektivet kan sosial kapital fort fremstå som nok et kart som ikke bringer oss nærmere terrenget.

Men denne bokas prosjekt er mer enn teoretisk. Den sier at ved å forstå mer om sosial kapital, kan vi bli bedre i praksis; at du som tenker og praktiker innenfor helse og sosialfeltet, kan bli bedre til det du gjør av å se på problemstillingene du står

overfor gjennom linsen sosial kapital. Men som forfatterne påpeker er ikke sosial kapital nødvendigvis noe å handle på, men mer noe å tenke og forstå med. Dette er godt og tydelig. Allikevel stritter begrepsbruken i alle retninger: I det ene øyeblikket blir det brukt som analytisk verktøy, en teoretisk beskrivelse av fellesskapets betydning i menneskers liv. I neste øyeblikk brukes ordet «sosial kapital» som noe nærmest fysisk til å ta og føle på, som et gode hjelperne kan gi, og som brukes istedenfor ord som «gode relasjoner» eller «mere nettverk.» Sånn sett sliter også boka med på den ene siden å være praktisk rettet- og på den annen side ha en teoretisk ambisjon.

Og, er det forresten helt nødvendig at hver forfatter må gi sin egen innføring i det samme teorifeltet? Dette blir veldig repeterende, selv om styrken er at hvert kapittel kan leses for seg.

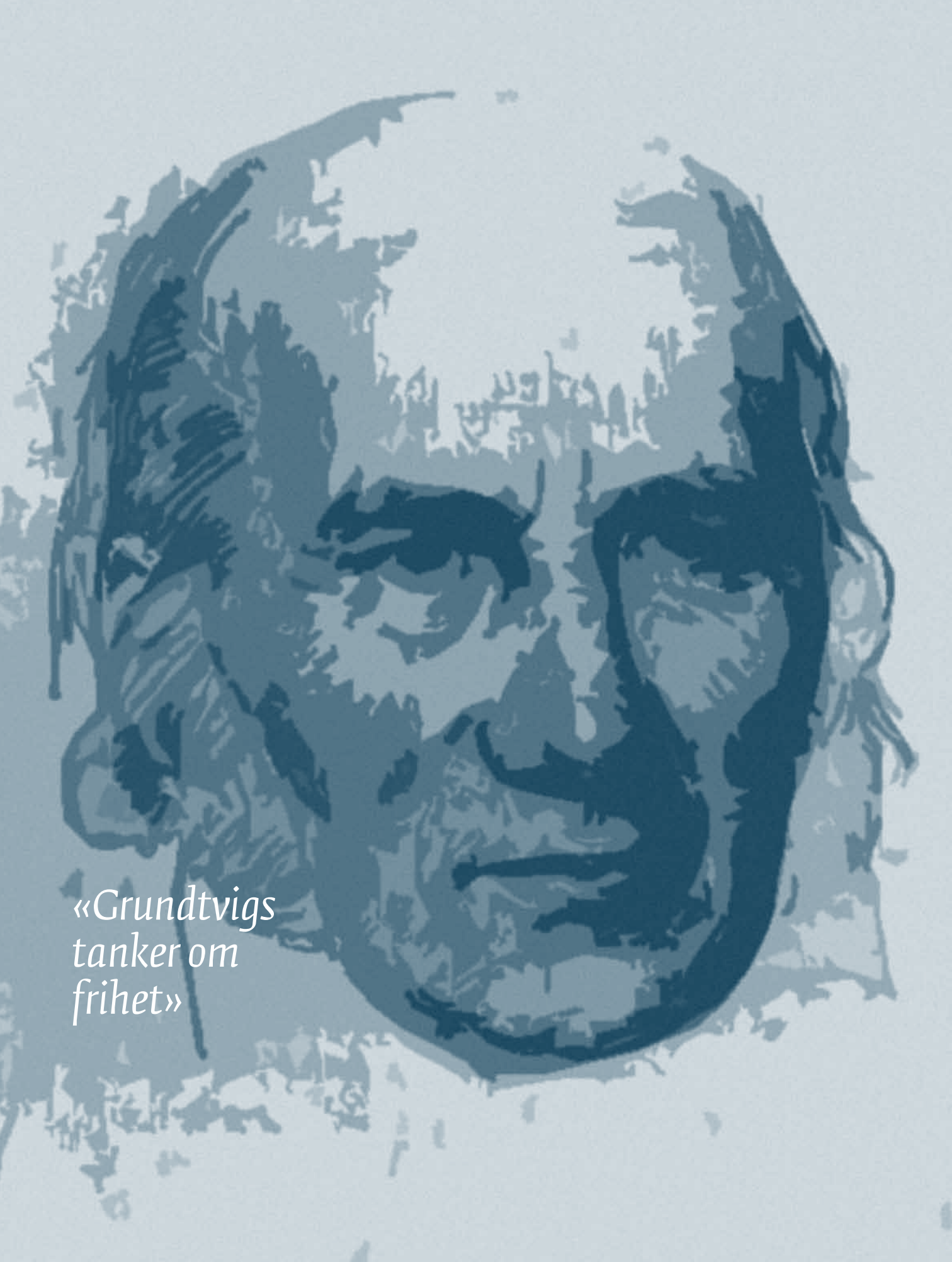
Mangfoldet av caser gjør boka god. Det er noe befriende når viktige sider av vår tilværelse diskuteres på tvers av barn, eldre, gründere og utviklingshemmede. Det er kanskje fellestrekkene i mangfoldet som gjør at dette ikke bare handler om «dem», men om oss alle. Hvorvidt hvert område som beskrives er omfattende nok til å være viktig for eksperter på akkurat det området, vet jeg ikke.

Så vidt denne anmelder kan forstå så burde bokas tittel vært: Velferd i et sosial kapital- perspektiv. Det er velferd boken undersøker. Og sosial kapital er det analytiske verktøyet de ser på velferd med. Det er i casene saften og kraften ligger- og case-materialet kommer fra velferdsfeltet.

Det å vite mer om sosial kapital kan gjøre deg bedre i stand til å forstå hva som er i spill når du har den vanskelige og viktige oppgaven å støtte mennesker som trenger bedre sosial forankring. Og det tror jeg denne boka kan bidra til. Kanskje også i folkehøgskolen?

ROLF RØNNING OG BENGT STARRIN
SOSIAL KAPITAL I ET VELFERDS-
PERSPEKTIV
– OM Å FORSTÅ OG STYRKE UTSATTE
GRUPPERS SOSIALE FORANKRING
GYLDENDAL AKADEMISK 2009
200 SIDER
325,-

«Grundtvigs
tanker om
frihet»

Frihet, fellesskap og danning

Hvor hentet Grundtvig inspirasjon til sin frihetstenkning og hva består denne i? Og ikke minst, hva er relevansen i vår tid? Grundtvigseminaret på Norsk senter for seniorutvikling 25.–27. mars søker gjennom forskere og Grundtvig-kjennere svar på disse spørsmålene.

AV ØYVIND BRANDT /
ILLUSTRASJON: ØYVIND KRABBERØD

Store deler av norsk folkehøgskole er mer eller mindre influert av N.F.S. Grundtvigs pedagogiske og teologiske bidrag og dermed også hans tanker om frihet, fellesskap og demokratisk danning. Det samme kan hevdes om deler av den norske kirken. I vårt naboland i sør finnes det atskillige hyllemetre om Grundtvig, men forholdsvis lite forskning om hva Grundtvigs tanker om frihet besto i og hvilken innflytelse han var påvirket av. Grundtvig bekjente seg i ung alder til de tyske rasjonalistene, men senere orienterer han seg vekk fra disse og over i nasjonalromantikken, som han blir en meget viktig del av selv. Det var jo nasjonsbyggingstiden i store deler av den vestlige verden. Vi vet også at Grundtvig gjennomførte avgjørende opphold i England, hvor det kan være nærliggende å anta at han utsettes for en engelsk liberalistisk tenkning. Hans besøk på engelske kostskoler ligger for eksempel under hans utvikling av tanker om en dansk folkehøgskole (Sorø) som han senere supplerer med ideer om det mer universelle og fellesnordiske universitet i Göteborg (Göteborgstanken).

Selv om Grundtvig før 1848 er for opplyst enevelde endrer han syn og blir

valgt inn i den grunnlovsgivende forsamling som utarbeider Danmarks første grunnlov, vedtatt i 1849, og blir medlem av det første Folketing (det danske parlament). Han forfekter til sin død ånds- og yttringsfrihet, som han setter høyere enn for eksempel flertallsstyre. Grundtvigste valgmenigheter ser etter hvert også dagens lys og finnes fortsatt i Danmark.

I dagene fredag 25. til søndag 27. mars inviterer Norsk senter for seniorutvikling i samarbeid med Grundtvigselskapet i Norge til et spennende og aktuelt grundtvigseminar hvor fokus nettopp settes på Grundtvigs tanker om frihet – og da sett i sammenheng med hans tanke om fellesskap og danning, og hvordan disse er brukbare og anvendelige i vår tids virkelighet.

Det er vanskelig å forstå hvor ruvende en skikkelse Grundtvig er i det danske samfunn, hvis man ikke har oppholdt seg der en tid, eller er spesielt interessert i hans liv, tanker og virke. I Danmark står derfor grundtvigforskningen forholdsvis sterkt, bl.a. på universitetet i Århus med deres senter for Grundtvigstudier. Her er leder av styringsgruppen av Grundtvigselskapet i Norge Synnøve Sakura Heggem nå tilknyttet. Og flere av bidragsyterne

i seminaret er derfor hentet fra Danmark.

Professor Ove Korsgaard fra Danmarks Pedagogiske Universitet (bl.a. kjent for «Kampen om lyset» og «Kampen om folket») vil bidra med noen viktige historiske linjer. Fra Universitetet i Århus kommer Phd-student Espen Lunde Larsen, som arbeider med Grundtvigs frihetsbegrep og hvordan dette anvendes i dag, for eksempel av danske politikere. Avslutningsdagen fokuseres det i seminaret på ulike dannelsesaspekter pedagogisk, teologisk og i helsevesenet. Bl.a. vil førsteamanuensis Herdis Alvsvåg ved universitetet i Bergen bidra med spennende tanker om hva danning vil si i helsevesenet.

Det er satt av god tid til reflekterende samtaler rundt foredragene i tillegg til besøk på Vestfold Kunstmuseum, Haugar og mini-intimkonsert med Lars Klevstrand. Alt i rammen av hyggelige omgivelser og god mat og drikke. Fullstendig invitasjon og program finner du på www.seniorutvikling.no eller får du tilsendt ved å henvende deg til Norsk senter for seniorutvikling. Hjertelig velkommen til utviklende og inspirerende dager i mars.

I MEDIAS VALD

Ironisk nok var det media som var årsaka til at Einar Gelius slutta som prest. Han som sjølv har brukt media uhemma, orka ikkje ei offentlig opprivande sak i månadsvi framover – bretta ut i aviser og fjernsyn.

Og han har sjølv sagt heilt rett. Media må ein fyrst og fremst halda seg unna – om det ikkje er for å framføra klare synspunkt i det offentlege ordskiftet. Å la seg driva med av ulike påfunn media måtte koma opp med, kjem det lite godt ut av. Det gjeld ikkje minst for prestar – som folk skal møta i vanskelege situasjonar.

Svein Gjerðåker i Dag og Tid

FILMKUNSTEN I LIMBO

Filmåret 2010 peker frem mot et større spekter av både filmskapere, sjangre og budsjetter. Fremdeles vil mange regissører klumpe seg sammen med midten, med godlynte adaptasjoner av velkjente, ti år gamle romaner. Men allerede neste år kan bransjen få flere anarkister, individualister, sjarlataner og elitister. Det blir rekordmange premierer, med hard kamp om offentlighetens interesse.

Den norske filmen, slik vi kjenner den, kan miste kursen. Publikum har alt å vinne på det.

Ingunn Økland i Aftenposten

JEG TWITRER IKKE

Jeg innrømmer det gjerne. Jeg har vært en sinke når det gjelder å gi meg i kast med det som kalles «sosiale medier». Jeg twitrer ikke, blogger ikke og har en profil på Facebook bare fordi datteren min lagde en for meg i fjor på denne tiden. Like fullt er jeg i ferd med å digitalisere meg jeg også; er på ulike nettsteder flere ganger daglig, sjekker Youtube og Facebook og følger en del faste diskusjonsfora på nettet.

Det er lite å bli glad av.

Ingebrigt Steen Jensen i Vårt Land

ULYKKELEGE MATERIALISTAR

– Solstad var for meg heilt klart og tydeleg ein sekularisert kristen mystikar. Det går fram av alle romanane hans. Dette skreiv eg så tidleg som i 1979.

Solstad høyrer ikkje til dei glade og tilfredse materialistar, men dei ulykkelege materialistar, slike som er metafysikarar utan Gud, seier Skagen. Dei godtek den vitskapleg-rasjonelle forklåringa av verda, men kan samtidig ikkje leva med henne.

– Det er desse menneska som Georg Lukacs kallar «transcendental husløyse». Dei har forkasta kristendomen, og kan ikkje anna enn å godta det vitskaplege verdsbiletet og lite på fornufta, men er sjølv ikkje nøgde med dette.

Skagen avviser ikkje denne posisjonen, men meiner den er eit framifrå utgangspunkt, for ein kunstnar. Denne husløysa er meir interessant enn dei som har eit hus dei vil misjonere andre inn i, seier han.

– Transcendentale hushaiar vil vi ikkje ha! Glade radikalarar har ikkje meir å by på enn lykkelege kapitalistar. Men transcendentale husløyse er kunstnarleg og idemessig potent. Det er der det skjer noko.

Kaj Skagen til Klassekampen

KULTURHISTORISK TAP

– Forfattaren Philip Roth har hevda at innan femten år vil det å lese ein roman frå start til slutt bli ein kulturaktivitet – på line med å lese dikt på latin i dag. Om han har rett, og vi misser evna til å lese bøker som krev samanhengande konsentrasjon over lang tid, kan det vel i alle fall kallast eit tap reint kulturhistorisk, seier Anne Mangel, leseforskar.

Dag og Tid

FORFALLET IFØLGJE SOKRATES

Når nokon reiser kritikk mot moglege skadeverknader av ny medieteknologi, er det eit knippe sarkastiske historiske referansar som alltid dukkar opp. Sokrates åtvare (ifølgje Platon) om forfallet som skrivekunsten medførte, fordi folk ikkje trong å memorere ting lenger. På 1600-tallet klaga Robert Burton over alt kaoset og forvirringa som trykte bøker skapte. Da telegrafan kom, frykta medisinarar at folk ville bli galne av å bli bombarderte med telegram.

Dag og Tid

KULTUR STERKERE ENN FISK

En ny kartlegging på Island viser at kultur og kreative virksomheter står for større verdiskapning enn fiske og landbruk til sammen. Den overraskende konklusjonen av den aller første kartlegging av verdiskapning i ulike sektorer av Islands økonomi ble lagt frem i forrige uke. Den viser ifølge Tomas Young i Iceland Music Export, hvilket enormt potensial kulturlivet på Sagaøya har.

Aftenposten

PLUKK FRA FOLKEHØGSKOLE-VERDENEN

NYTT STYRE I INTER-FOLK

Inter-folk avviklet årsmøtet i forkant av Internasjonalt Utvalgs kurs på Norsk Senter for Seniorutvikling 25. november 2010. Det ble valgt nytt styre som ser slik ut:

Karin Suizu, Holtekilen, leder (2009 – 2011)
 Asbjørn Tufto, Lillehammer, kasserer (2009 – 2011)
 Erlaug Benjaminsen, Lofoten, styremedlem (2009 – 2011)
 Eivind Eikli Hiorth, Lundheim, styremedlem (2010 – 2012)
 Arvid Kopperdal, NKF, Noradkontakt (2010 – 2012)

FORTSAT STIGENDE ÅRSELEV- TALL I DANMARK

Opgørelsen over årselevtallet for skoleåret 2009–10 foreligger nu og viser et samlet resultat på 5.050 årselever (ÅE). I forhold til sidste skoleårs samlede resultat der tale om en lille stigning på godt 1½ %. Det er første gang i 7 år, at årselevtallet er over 5.000.

Ser vi alene på kurser af mindst 12 ugers varighed, er stigningen på godt 3%. Et tilsvarende fald gør sig gældende for årselever på ugekurser.

Tallene for skoleåret 2009–10 viser desuden, at der fortsat er meget få elever, der deltager i ekstern kompetencegivende undervisning.

Modsat er antallet af årselever, der udløser tillægstakster for unge uden kompetencegivende uddannelse, vokset fra 565 ÅE til 634 ÅE. Men her skal man huske, at der pr. 1/1 2010 indførtes en ny tillægstakst for unge uden kompetencegivende uddannelse med uddannelsesplan, samtidig med at tillægstaksten til indvandrere ophørte.

Ffd-info nr 58

INTER-FOLK ØKER SIN KOMPETANSE

Styremedlem i Inter-folk, Asbjørn Tufto, har i 2010 deltatt på Bistands-skolen, et kurs i regi av Bistands-torget. Bistandstorget er et gjensidig ressurs- og kompetansemiljø for medlemmene og andre bistands-aktører for å:

- Sette søkelys på de verdier som til enhver tid er førende for bistandsarbeidet
- Øke medlemmenes og andre bistandsaktørers faglige kunnskaper om bistandsarbeidet
- Bedre kvaliteten i bistandsarbeidet
- Legge til rette slik at organisasjonenes erfaringer, generelt og spesielt, kan utveksles mellom medlemmene

Dette betyr at Inter-folk har fått øket sin kompetanse som bistandsorgan innen norsk folkehøgskole. Inter-folk vil før påske i 2011 sende ut et skriv til skolene der de blir gjort oppmerksom på muligheten for å søke Norad-støtte til et prosjekt i et land i sør. Om Inter-folks arbeid og prosjekter: www.folkehogskole.no/interfolk

«BRENNE DAUDKJØTTET BORT»

«Felles opplevelse, dobbel glede», reklamerer vi med, og det tror vi er i Grundtvigs ånd. Om vi klarer som vår grunnlegger Rytter håpet på, nemlig «å rive opp augo på halvblind ungdom, og brenne daudkjøttet bort», ja det gjenstår å se. Ellers er ikke alltid ungdommen så blind og døv. Det trengs bare å «fyre litt under kjelane», så er det utrolig hvor mye skaperkraft en finner.

Skeidstun, Nordmøre Folkehøgskule

Ny rektor ved Pasvik folkehøgskole

Første januar 2011 begynte Ketil Foss som ny rektor ved Pasvik folkehøgskole. Han overtar etter Åsmund Røst som fra denne dato går over i annen stilling ved skolen.

AV KARI BJØRKLI THOMASSEN, FINNMARK FYLKESKOMMUNE

Ketil Foss har hovedfag i Geografi fra universitetet i Trondheim fra 1997. Han tjenestegjorde ved GSV 1989, og der fikk han

sansen for Finnmark. Begynte ved Pasvik folkehøgskole i august 1997 som lærer, og som assisterende rektor fra 2005. Foss kjenner derfor Pasvik folkehøgskole, Sør Varanger og Finnmark veldig godt. Han har også jobbet mye med skolens østkontakter, og er en Barentspatriot på sin hals.

I 2010 har Foss hatt et års permisjon fra Pasvik folkehøgskole. Han har i denne tiden jobbet i Rambøll Barents, Kirkenes, som senior-konsulent.

Ketil Foss har bygd hus på Svanvik og ser fram til å begynne i ny stilling.

Pasvik folkehøgskole skifter ikke ofte rektorer. De 75 årene skolen har vært på Svanvik har det bare vært fire rektorer ved skolen. Foss blir den 5.

SAMTALEOPPLEGG TIL FORSKNINGSPROSJEKTENE:

Hva har forskningen med vår skole å gjøre?

I forbindelse med folkehøgskolekonferansen 4. november fikk Folkehøgskolerådet utarbeidet et samtaleopplegg til hver av de to forskningsrapportene som ble presentert. Bakgrunnen for dette arbeidet er at Folkehøgskolerådet ønsker at studiene blir diskutert på skolene, og samtaleoppleggene er en frivillig fødsels- hjelp for dem som ønsker å sette i gang slike samtaler.

AV ODD HADDAL, PEDAGOGISK KONSULENT, NKF

I forbindelse med folkehøgskolekonferansen 4. november fikk Folkehøgskolerådet utarbeidet et samtaleopplegg til hver av de to forskningsrapportene som ble presentert. Bakgrunnen for dette arbeidet er at Folkehøgskolerådet ønsker at studiene blir diskutert på skolene, og samtaleoppleggene er en frivillig fødsels- hjelp for dem som ønsker å sette i gang slike samtaler

Den første studien, «NTNUs studie av elevers utbytte av folkehøgskolen»,

undersøker flere sider ved elevenes utbytte av å gå et år på folkehøgskole. Under konferansen ble det reist spørsmål om utbyttet var noe som folkehøgskolen selv burde bruke tid og ressurser på å undersøke. Argumentet var at allmenndanning og folkeopplysning, som jo er folkehøgskolens formål, ikke kan måles eller belyses ved hjelp av studier som viser hvor effektiv og nyttig folkehøgskolen kan være i forhold til andre skoleslag og arbeidslivet. NTNU-forskerne erkjenner at det fins skjær i sjøen for den som vil måle effekten av et folkehøgskoleår. Likevel mener de at de har klart å ramme inn studien på en slik måte at den viser hvordan skolene kan oppfylle sitt formål og samtidig ha sin plass i et moderne samfunn. Samtaleopplegget har en rekke konkrete temaer som en samtale kan dreie seg rundt.

Den andre studien, «Hva forklarer folkehøgskolelæreres 'korpsånd'?» fra

Universitetet i Oslo, spør hvor sterkt lærerne er engasjert i kjerneverdiene som folkehøgskolen bygger på, og om de viser 'korpsånd' i sin atferd. Ordet 'korpsånd' er en oversettelse av 'organizational citizenship behavior', et begrep som ser nærmere på atferden som en medarbeider ('borger') viser på sin arbeidsplass/skole ('organisasjon'). Studien kan tyde på at folkehøgskolelærere føler noe sterkere tilhørighet til sin skole enn lærere i andre skoleslag, og den har også interessante funn om forholdet mellom lærere og skoleledelse. Også her har samtaleopplegget flere konkrete temaer som samtalen kan ta opp.

Begge samtaleoppleggene er sendt som rundskriv fra Folkehøgskolerådet (FHSR-rundskriv 18/10), og begge kan fåes ved å henvende seg til NF eller NKE. Oppleggene er utarbeidet av Lena Sendstad og Odd Haddal.

«Byggesteiner» – et hefte med sosialpedagogiske opplegg

Internatet skal være en integrert del av folkehøgskolens læringsarena. På mange skoler virkeliggjøres dette kravet i form av korridormøter, internattimer, husgrupper, ofte ledet av en lærer eller internatleder. Navnene på oppleggene varierer, og det gjør praksisen også, men internatsamlingene krever pedagogisk og praktisk planlegging.

AV ODD HADDAL, PEDAGOGISK KONSULENT I NKF

Det er her NKFs hefte «Byggesteiner: Internatliv i folkehøgskolen» kommer inn. Som resultat av et pedagogisk utviklingsprosjekt har skoleutviklingsutvalget i NKF gitt ut et hefte med som har tre typer innhold. For det første kan lærere og internatledere finne ideer til egne opplegg om mange slags utfordringer som internatarbeidet stiller, alt fra renhold («Er det rent når det er vått?») til dobbeltrom til sosiale medier. En annen type opplegg er korte henvisninger til pedagogiske ideer som kan utforskes nærmere, og en tredje bolk inneholder eksempler på konkrete verktøy.

Internatet er ett av stedene der skolen kan arbeide konkret med sitt allmenndannende siktemål og elevenes sosiale vekst. Mange spørsmål reiser seg i den forbindelse. Hvilke holdninger og ferdigheter vil skolen fremme gjennom internatet

som læringsarena? Hva vil skolen at elevene skal lære gjennom å leve sammen på internatet? Gjennom å spise sammen? Gjennom å reise sammen? Gjennom å planlegge aktiviteter sammen? Hvor mye skal lærerledes og lærerplanlegges? Hvor mye skal elevene selv få ansvar for?

Det lovpålagte kravet om at skolen «skal ha internat som en integrert del av læringsprogrammet», bærer i seg minst fire aspekter. Det første dreier seg om *planer*, at skolen legger pedagogiske planer for internatet. Det andre er *avklaring*, at skolen har klart for seg hva den mener med begrepet «internatet», hva det omfatter og hvilken pedagogisk tilnærming skolen kan ha. Den tredje synsvinkelen er *integrering*, at skolen har tenkt gjennom hva det vil si at internatet er integrert i læringsprogrammet, spillet mellom internatlæringen og annen læring på

skolen. Den fjerde siden er *medvirkning*, at elevene får utvikle medansvar for internatlivet og at de gjennom slike opplegg selv kan lære mer om sosiale relasjoner.

Det er ikke bare linjefag, fellesfag og valgfag som krever pedagogiske planer og opplegg. Skolen velger mange og varierte framgangsmåter for å gjennomføre sitt sosialpedagogiske program, og «Byggesteiner» er et tilbud til dem som ønsker ideer til å prøve slike opplegg, denne type byggesteiner i elevenes år på skolen. Utgangspunktet er at den sosiale læringsarenaen, der elevene gjennom å bo sammen utvikler et fellesskap, iblant trenger både ny næring og opprydding.

De som har utarbeidet heftet, er erfarne folkehøgskolefolk. Spørsmål om «Byggesteiner» rettes til NKF ved Odd Haddal. Det kan bestilles på folkehøgskolekontoret for 50 kroner.

Bortsett fra en vinter på 60-tallet da jeg var vikarlærer på Svanvik folkehøgskole, har jeg fulgt folkehøgskolen fra utsida, riktignok med tett forbindelse gjennom ei kone som i to tiår arbeidet i skoleslaget.

Her er det jeg vet:

Folkehøgskolens identitet har vært bundet til ideen om å være en uavhengig kulturbærer. Av ideer som kristendom, demokrati, solidaritet, humanisme, miljøbevissthet m.fl. Og til å utvikle selvspekt og toleranse gjennom å leve i tette fellesskap. Disse kan utvikles når folk bor og arbeider sammen et skoleår, og møter en bevisst lærergruppe som er bærere av ideene og står for verdiene, og kan formidle dem gjennom aktiv læring uten vurderingspress.

Klarer dere det?

Det vet dere, som er lærere i skoleslaget, bedre enn jeg. Jeg kjenner diskusjonene, vet en del om de dere skal jobbe med. Elevene er lei etter videregående, vil noe annet, om de vil noe i det hele tatt. Dere må starte med å løfte dem, inspirere dem, gjennom å gi av dere selv, og så få dem til å skape sammen med dere. Som lærer i ungdomsskolen (20 år) og videregående (16 år) har jeg benyttet meg av redningsbelter dere ikke har: Læreboka, pensum og eksamen. Dere er avhengig av å svømme uten belte, og til det kreves tro på det dere skal gjøre.

Gjennomføringskraft og vilje og evne til nærhet og åpenhet under prosessen. En kan få krampe og synke av mindre.

Sekulariseringa av samfunnet har ført til at de store syndskampene som for eksempel Lars Berg beskriver fra Heimly folkehøgskole i mellomkrigstida, er passé. Den største utfordringa er (kanskje) å skape fellesskap, når elevene har med sin bærbare pc, Ipod og Ipad og dukker ned i disse som en alke for en truende båt.

Hva kan engasjere ungdom? Aktivitet er en viktig fellesnevner. I videregående har en så forsvinnende lite, allmennfag er blitt altfor teoritynget. Fysisk fostring gjennom forskjellige spill, turer og reiser er greit, men klarer en samtidig å formidle innsikt i samfunnsspørsmål, slik at ideene som skulle være skolens rygggrad, formidles? Jeg tenker når jeg ser plassen slikkerier har i kjedebutikkene; her skulle det vært en ungdomsaksjon: Mot slikket. Og sukkerdrikken. Og ølet. Mot langreist frukt. For rettferdig kaffe. For økologisk dyrkede matvarer.

Klarer en å kombinere reisen med innsikt i andre kulturers levevis? Eller blir året bare en anledning til å være fototurist og konsument fra et privilegert hjørne av jordkula?

Folkehøgskolen kan med sin frie stilling være en bygger av bevisst motkultur. Sentralisering og stordrift

er maktas og sentrums måter å fremme samfunnsforbedring på, markedsliberalisme og finanskapitalisme det økonomiske system som fungerer best for dette. Vi står midt oppe i en rekke folkelige kamper: mot nedlegging av lokalsykehus, mot sammenslåing av kommuner, mot svære gårdsbruk, mot nedlegging av små skoler, mot unødvendig konsum av forskjellig skadelige slag. Mot oljeboring utenfor Lofoten og Vesterålen. Det finnes lett tilgjengelige fakta for å underbygge valg av side. Hva om hver folkehøgskole tok tak i det som var nærmest dem, og markerte seg?

Orker en kampen? År etter år? Hvordan lade flate batterier?

Jeg tror hver enkelt skole må gi lærerne tid og arena for å forberede seg samlet på hvordan en skal mynte grunnleggende ideer ut i stimulerende aktivitet. Når disse så gjennomsyder hele skolesamfunnet, fra innerste kjøkkenhjelp til ytterste aktivitetslærer, kan skoleåret få en mening som elevene bærer med seg som en varig verdi. Nemlig et bevisst menneske- og natursyn.

Og den som skal vise vei, er en glødende, innsiktsfull pedagog. Lykke til!

TØRE HAY, FORFATTER

Velkommen til Landsmøte på Ringebu folkehøgskole 11.–14. april 2011

Norsk folkehøgskolelag inviterer til landsmøte sammen med Ringebu folkehøgskole uka før påske. I skrivende stund er programmet enda ikke helt i boks, men på hjemmesiden til NF vil du bli oppdatert på dette. Program fra skolen med opplysninger om påmelding og reisetider vil snart bli sendt til skolene.

Landsmøtet starter mandag kveld med ulike hilsninger og en god «kveik» med Inge Eidsvåg. Tirsdagen er satt av til landsmøtedrøftinger og et spennende deltakerseminar. «Folkehøgskolen som samfunnspolitisk aktør» og «Folkehøgskolen som ressurs for frafallselever», er saker som vil bli debattert. Kvelden avsluttes med en konsert i Ringebu stavkyrkje v/Camilla Granlien.

Onsdag morgen starter med en hilsen fra folkehøgskolen i Gaza, Abrahamsenteret ved Samira Srur Allison, før vi tar ut på en herlig kulturreise. Første besøk er Rudi Gard med omvisning og spesiell Gudbrandsdals-lunsj med kulturinnslag. Videre drar vi til Hundorp til Dale-Gudbrands gard. Et startsted for Gudbrandsdalens folkehøgskole som i dag er Sør-Fron kommunes tusenårssted.

Du vil møte en skole som bruker store ressurser på kunst og kultur. Innad i skolens opplegg og undervisning, men og eksteriørmessig for å gi elevene møte med estetikk og kunst.

Skulptur: Torbjørn Kvasbø, professor ved Høgskolan for Design og Konsthantverk ved Gøteborgs universitet og ved Konstfack i Stocholm.

Ta ut på en kulturreise – kom på landsmøtet på Ringebu uka før påske.

Påmelding: nf@folkehogskole.no, eller telefon: 22 47 43 00

Rektor ved Ringebu folkehøgskole, Harald Midtsund og daglig leder i Norsk Folkehøgskolelag, Knut Simble, ønsker velkommen til landsmøte.

SLUTTER SOM REKTOR

Sissel Onstad har sluttet som rektor ved Follo Folkehøgskole, hun går over i en annen stilling i fylkeskommunen. Assisterende rektor, Jan Martin Medhaug, tar over som konstituert rektor fram til sommeren. Rektorstillingen vil bli utlyst.

Rektor ved Buskerud folkehøgskole, Morten Eriksen, slutter også som rektor. Stillingen utlyses i disse dager.

Ved Soltun folkehøgskole blir også rektorstolen ledig. Gunnar Arne Eriksson går av med pensjon 1. august etter 15 år i rektorstillingen. Stillingen er utlyst.

METODE-JAM

I planen for Pedagogisk Utviklingsarbeid 2011 står metode-jam på agendaen. Hva det betyr, skal jeg komme tilbake til om litt. For det viktige spørsmålet er: I hvilken grad er folkehøgskolen et eksperimentarium for læring, og hvordan legger vi til rette for det?

AV LENA SENDSTAD

I den faste spalten om folkehøgskolepedagogikk i dette nummeret sier Øyvind Brandt: «Folkehøgskole er for meg arenaen for utvikling/stimulering av evnen til å være oppmerksom (våken) for derigjennom å utvikle mot og entusiasme til å leve sitt eget liv i forpliktende og bærekraftige demokratiske fellesskap. Folkehøgskolen har derfor alle dimensjoner ved det å være menneske i fokus, både faglige, personlige og eksistensielle.»

Er det bare meg som blir rørt? Kanskje det bare er meg. Men har ikke folkehøgskolen en helt unik mulighet til å gjøre forskjell som gjør en forskjell? Vi kan holde rom og gi erfaring med forpliktende fellesskap, motivert lystbasert aktivitet, egen refleksjon, samhandling og deltagelse og klassiske grunnleggende hverdagsrutiner.

I et år kan folk ha unntakstilstand i livene sine og få avstand til «måten de alltid har gjort det på.» De kan erfare kvaliteter av tid, nok tid. Og så får de egne erfaringer i det å være individ i fellesskap i døgndrift; hvor det butter, hvor det flyter og hva som

skal til. Hvordan jeg kan være meg, når du skal være deg, og vi allikevel skal få til noe sammen som er større enn summen av oss og det noen av oss kunne forestilt oss på forhånd.

En forskjell

Dette er livserfaringer som mest sannsynlig, står i sterk kontrast til det man har opplevd i skoleliv og familieliv når man er født etter 1990, og som står i sterk kontrast til tidsånden. Det er en forskjell. Også kan vi holde rom for den livserfarin-gen for mange, vi kan nå ca 7000 i året. Det kan gjøre forskjell i samfunn.

Jeg sier hele tiden at det er noe vi har muligheten til. Muligheten til å gjøre en forskjell som gjør en forskjell, for jeg vet ikke, denne dagen i januar 2011, i hvilke grad vi i Folkehøgskolen virkelig tar denne muligheten. Min store interesse for utvikling og læring kommer av kjærligheten til eksperimentet. Den åpne veien, det vage terrenget, hvor spørsmålene jeg stiller kan ha mange svar. Hvor jeg lever livet mitt som et kontinuerlig kreativitets- og forsk-

ningsprosjekt. Det er ikke fordi jeg alltid liker det så godt. (Det er egentlig ofte ganske frustrerende.) Det er fordi jeg ikke ser noen annen meningsfull måte å leve liv på. Og oversatt til pedagogikken betyr det at man også stiller spørsmål man ikke har svar på, og legger til rette for utforskningen, læringseksperimentet, der hver og en av oss finner vår vei. Vel vitende at læring er en prosess hvor, hvis du vet svaret når du begynner, så er sjansene små for at du lærer noe nytt underveis.

Noen vil kanskje hevde at dere ikke gjør annet enn å eksperimentere. Og det er kanskje på et nivå sant. Fordi vi ikke har læreplaner og eksamener er friheten og dermed eksperimenteringen stor i folkehøgskolen, vil noen si. Jeg mistenker at det er en historie frilynt folkehøgskole som institusjon liker å fortelle om seg selv. I denne sammenhengen er det altså ikke å gå til en annen fjelltopp enn sist uke, som er å eksperimentere. Eller å si at elevgruppen er ny, derfor er jeg ny. Men hvorvidt du gjør det sånn du alltid har gjort det eller ei. Hvorvidt du øver, reflektere, og bruker det du

finner til måten du gjør det på neste gang. Å eksperimentere er det motsatte av å gjøre ting slik vi gjør dem fordi vi alltid har gjort dem sånn. I hvilken grad er folkehøgskolen et eksperimentarium? Hva mener du?

Utviklingsprosessen

Når jeg synes spørsmålet er verdt å stille, så er det fordi jeg ser hvor lett det er for enhver å gjøre ting av gammel vane i alle typer jobber. Jeg er vel så opptatt av utviklingsprosessene for oss som jobber i folkehøgskolen, som jeg er for elevenes læreprosess. Fordi jeg tror det henger sammen. Vanen kommer og tar oss før vi vet ordet av det. Og fordi om elevene ikke sier noe, betyr ikke det at det ikke merkes. Det er du som vet hvorvidt du er i et eksperimentarium. Jeg tror ikke det er enklere å bryte vaner enn det er å slutte å røyke. Og hvis du ikke tror meg, så tenk på hvor fort vi i møter har en fast formening om hva de andre kommer til å si. Og hvor fort vi holder hverandre, og oss selv, fast i de rollene vi vanligvis tar i et kollegium.

Mønsterbryting er krevende. Det tar tid, fokus og nærvær. Man blir ikke et eksperimentarium av ikke å ha læreplaner eller eksamener. Man har større mulighet for å være et læringseksperimentarium fordi vi ikke har læreplaner og eksamener. Men hvorvidt vi blir et eksperimentarium, handler om hva hver og en av oss, og spesielt hver av dere som legger til rette for læring for elever hver dag, gjør. I hvilken grad dere bruker mulighetsrommet til å eksperimentere med deres måter å lære bort på eller skape læringsrom for elevene på. Jeg liker den gamle boktittelen: På seg selv kjenner man ingen andre. Eksperimentariet har få andre normative svar, enn at mennesket lærer gjennom å handle, teste, leke, herje, reflektere, dokumentere og prøve mer. Hvis vi tør å dele det vi gjør med hverandre i den ånden, er det for meg metode-jam. Med høyt

under taket og rom for forskjellighet. Det må være opp til den enkelte hva som for den er eksperimentelt. Men det må jo være lov å utfordre hverandre. Og tro at vi potensielt er smartere sammen.

Et av nyttårsforsettene til PUF er å legge til rette for noen metode-jams der vi som jobber i folkehøgskolen kan møtes, på tvers av skole og linje, og reflektere over egen praksis, teste ut egne og andres øvelser, og få noe metodisk påfyll.

Jeg har forestilt meg at PUF kunne holde forskjellige metode-jam sessions for:

- prosjektarbeidsformer
- aktive læringsformer
- for storgruppe deltagelse og selvorganisering
- for bevissthet/mindfulness praksis
- For veiledning
- For kreativ tenking.
- For kroppsbevissthet og forankring

Hva annet? Hva kunne du godt tenkt deg å eksperimentert med metodisk? Kommer du?

Vi kan gjøre dette på din skole, også kan vi invitere andre til å komme, som brenner for det samme temaet. Poenget er altså å møtes, ha med seg historier fra egen hverdag, dele og høre på andres, og teste noen nye metoder, få litt påfyll til verktøykassa. Mer informasjon vil komme på nettet, og her i bladet. PUF leder kan lede selve jam-prosessen.

Har du lyst til å være vertskap for en metode-jam? Hvilke tema kunne du tenkt deg å delta på? Har du ideer og innspill? Ta kontakt med: lena.sendstad@folkehogskole.no

MARKEDSFØRING

Informasjonskontoret for folkehøgskolen har, i samarbeid med Informasjonskontor for kristen folkehøgskole, markedsført folkehøgskolene forholdsvis tungt på starten av året. Det har vært reklamer på TV2, annonser på T-banen i Oslo, annonser på Facebook og bannerannonser i Google-nettverket (blogger, diskusjonsgrupper og andre nettsteder som selger annonseplass til Google) i tillegg til annonser i enkelte blader.

Dette har resultert i store mengder katalogbestillinger og vi takker skolene for at så mange har vært tidligere ute med å sende oss sine skolekataloger.

INFORMASJONSSEMINAR

Årets informasjonsseminar blir den **23. og 24. mai**. Har du forslag til temaer og/eller foredragsholdere så send dem gjerne til informasjonskontoret. Vi er i full gang med planleggingen av programmet.

MESSER OG STUDIESTART

I skrivende stund har vi akkurat startet vår messeturne som skal innom 11 byer i Norge. Folkehøgskolene har en ny stand i år som passer til den justerte designprofilen. På messen på Lillestrøm forsøkte vi noe helt nytt, nemlig en stor felles stand der alle skolene har blitt invitert til å vise seg fram. 13 skoler har takket ja og det blir vist fram alt fra klesdesign til musikk og teater. Studiestart er også i full gang med å besøke videregående skoler i store deler av landet. Vi takker alle skoler som gir dem husrom da dette er med til å holde prisen nede.

T-bane kampanje i Oslo i januar.

SLAM POETRY

Informasjonskontoret har fått en interessant henvendelse. Guro Sibeko, forfatter og foredragsholder, er sentral i en ny sport som har fått utvikle seg i Norge, og hun er særdeles interessert i å få komme ut på folkehøgskoler og engasjere elever der. Slam Poetry, eller kampoesei som det noen ganger blir oversatt til på norsk, er en måte å framføre selvsikre tekster for et publikum der både innhold og framførelse blir vektlagt i en slags direkte konkurranse.

Ta kontakt med Guro Sibeko dersom du er interessert i å høre mer om denne måten å jobbe med tekster på: gurosibeko@hotmail.com eller på 92 26 27 99.

BLOGG OG FACEBOOK

Bloggen på www.frilyntfolkehogskole.no har fått mange spennende innlegg, kommentarer og har også overgått våre forestillinger om antall lesere. Alle oppfordres til å lese, kommentere og blogge.

Jeg vil også oppfordre alle til å gå inn på vår Facebook-side <http://www.facebook.com/folkehogskolene> og legge ut informasjon fra skolene.

PERSONALENDRINGER

Marianne er tilbake fra sin permisjon og hun vil igjen være personen dere som oftest vil møte når dere tar kontakt med oss. Kyrre har takket ja til en 50% stilling på Solbakken folkehøgskole, men kommer også til å jobbe 30% for folkehøgskolekontoret med blant annet en del datasupport for oss som jobber her.

DORTE BIRCH

Litt utfordret – litt rikere

EILIV SØRHUS,
LÆRER FOLKEHØGSKOLEN SØRLANDET

Det er med forventning jeg hvert høst ser fram til Internasjonalt Seminar på Melsomvik. Hvert år siden jeg tok over linjen Globalt Fokus ved Folkehøgskolen Sørlandet. Og hvert tidligere år har jeg kommet tilbake rikere. Rikere på relasjoner, rikere på fasinasjoner, rikere på glede, rikere på arbeidsverktøy. Derfor var det og med stor forventning jeg kjørte oppetter E18 fra Birkeland med fire elever også i år.

Det har aldri tidligere vært trangt om plassen på Internasjonalt Seminar, derfor var det artig at flere skoler tok seg turen, ikke bare med en lærer eller to, men og elever. Et variert selskap av deltagere gir en større bredde og mer mangfold av inntrykk og tilbakemelding på det som presenteres. At elever også er med på seminarer hvor pedagogiske verktøy blir presentert, gir oss lærere en god feeling på hvor godt øvelsene fungerer.

Og en slik samling setter spor. Jeg husker godt at mine elever kom bort til meg før vi skulle reise derifra og spurte om vi ikke kunne gjøre noen av de øvelsene når vi kom hjem. Og øvelser har vi gjort. Men det er og noe mer. En drøy måned satt jeg sammen med to av de som var med og samtalte om hva som satt igjen fra Internasjonalt Seminar. Hanne Haaland fra Knarvik er kjapp med å komme med historien om sprekkene, eller var

Lena Sendstad ledet en metode workshop på det årlige Internasjonalt seminar

det steinene. En historie som lærte henne at der noen ser en mur full av steiner som er stablet oppå hverandre, ser andre variasjonen i sprekkene, rommene mellom steinene. Kanskje gjelder det også i møte med andre situasjoner og mennesker, at en kan ha så forskjellig fokus selv om en snakker om det samme?

Etter å ha snakket en del sammen for å gjenkalle den historien og hva den betydde for oss, dreier Maria Lampe (Haugesund) inn på Pedaogikk for de rike. Hun syntes det var veldig godt å bli innført i hva det var for noe, og hva det dreide seg om. Det var en a-ha opplevelse for henne når det ble fortalt om at noen hadde ringt rundt til folkehøgskoler og spurt om de hadde noen elever med flerkulturell bakgrunn på skolen, hvorpå de fleste hadde svart nei. Oppfølgingsspørsmålet om de hadde noen elever med foreldre fra Skandinaviske land ble derimot svart med ja. Hvor lett er det ikke å tenke på flerkulturell bakgrunn som noe som henviser til kulturer som er veldig annerledes, som kan luktes, sees og høres.

Og slik fortsetter samtalen. Mot elementer som viser oss litt mer av hvem vi er og hvor vi er i samspillet med de andre. Mot gleden av å treffe andre som lever sitt folkehøgskoleliv et annet sted, og se at vi tross alt har mye felles.

NYGÅRDSHAUG OM NATURVITENSKAP

– Tenk på at da Einstein budde i Praha, vanka han i same krins som som Franz Kafka og Max Brod.

Seinare trekte han heile kultureliten i USA til foredrag sine, det var tjukt av forfattarar i salen når Einstein talte. Inntil langt ut på femtitallet kunne vitskapen og kulturlivet kome saman, men i dag skjer det knapt.

– Men det kan ein ikkje vente, når spesialiseringa gjer at dei fleste vitskapsfolk må konsentrere seg fullt ut om sin eigen vesle nisje?

– Og det er enda verre: at det blir så tronge båsar at ein ikkje ser kva som skjer utanfor sin eigen disiplin. Slik sett er eg glad for at eg ikkje har nokon vitskapleg spesialisering. Eg beveger meg som ein sjarlatan frå det eine til det andre, men slik kan eg kanskje sjå ein del samanhangar som ikkje er så tydelege for spesialisten.

– Norske forfattarar interesserer seg ikkje for naturvitskap. I ein verden som held på å krepere, er det deprimerande.

Gert Nygårdshaug til Forskerforum

UORGANISERTE MUSLIMER?

– En utbredt forestilling er at muslimer vil «ta over» Europa. Blir man kjent med dem, skjønner man fort at det ikke vil skje. De er alt for uenig seg imellom. På Facebook fikk jeg denne kommentaren fra en muslim: «Ta over a døh... en sånn uorganisert gjeng som vi er kunne ikke tatt over Smestadkrysset en gang». Forskning viser helt tydelig at muslimer flest støtter demokrati. At et muslimsk land er udemokratisk betyr ikke at hele befolkningen støtter regimet. Snarere tvert imot.

– Indonesia har nesten like mange muslimer som hele Midtøsten til sammen. Der er religionen stort sett veldig liberal. Det samme gjelder Senegal, med nesten 95 prosent muslimer.

(I halvannet år har Olav Elgvin fulgt muslimer i Norge. Han har gått i moskeer, flyttet inn hos fremmede og fått mange lesere på bloggen «Muslimprosjektet».)

Olav Elgvin til OSLO

JAG ÄLSKAR TISDAGMORGNAR

Min nya favorittdag är tisdagar. På tisdagsmorgonen får jag nämligen träffa mina deltagare i en dryg timme, skratta med kollegorna i lärarrummet och hinna bli lite klokare innan det bär av till riksdagskorridorerna igjen. Visst är det märkligt. Mitt egna kontor i riksdagen är nästan lika stor som det arbetsrum där vi trängs ett tiotal lärare på Kungsholmsfilialen av Lidingö folkhögskola, och ändå känns det så mycket trängre.

Folkhögskolans styrka är närheten. De knivskarpa gränserna mellom deltagare og lærare suddas ut når vi jobbar tillsammans.

Gustav Fridolin, nyvalgt til Riksdagen i Sverige, til Folkhögskolan

KALENDER 2011

GRUNDTVIGSEMINAR: 25.–27.MARS,
NORSK SENTER FOR SENIORUTVIKLING

INFORMASJONSSEMINAR, IF, 23.–24. MAI,
STED IKKE BESTEMT

LANDSMØTE NF, 11.–14.APRIL,
RINGEBU FOLKEHØGSKOLE

«VÅRKONFERANSEN»/INTERNASJONAL VOKSENOPPLÆRINGS-
KONFERANSE I MALMØ, 14.–17. JUNI

HOLD DEG ORIENTERT OG DELTA I DEBATTEN PÅ www.frilyntfolkehøgskole.no

Støtteannonser til Folkehøgskolen

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00 – Fax: 38 16 82 01
Rektor: Reidar Nilsen

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE,

RINGSÅKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70 – Fax.: 62 35 73 99
Rektor: Ola Bergum

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90 – Fax.: 32 75 04 80
Rektor: Morten Eriksen

BØMLØ FOLKEHØGSKOLE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50 – Fax.: 53 42 56 51
Rektor: Magne Grøneng Flokenes

ELVERUM FOLKEHØGSKOLE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00 – Fax.: 62 43 52 01
Rektor: Åsmund Mjelva

FANA FOLKEHØGSKOLE

5259 Hjellevstad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60 – Fax.: 55 52 63 61
Rektor: Dagfinn Eggen

FJORDANE FOLKEHØGSKOLE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80 – Fax.: 57 86 16 30
Rektor: Arne Hagen

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50 – Fax.: 64 98 30 60
Rektor: Jan Martin Medhaug

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85 – Fax.: 73 85 85 86
Rektor: Wiggo Sten Larsen

HALLINGDAL FOLKEHØGSKOLE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70 – Fax.: 32 07 96 71
Rektor: Terje Leren

HARDANGER FOLKEHØGSKOLE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00 – Fax.: 53 67 14 01
Rektor: Trond Instebo

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL

FOLKEHØGSKOLE
3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00 – Fax.: 31 02 38 19
Rektor: Solvi Pettersen

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00 – Fax.: 51 78 85 01
Rektor: Dag Folkvord

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60 – Fax.: 52 84 61 61
Rektor: Kjell Arne Medhaug

LOFOTEN FOLKEHØGSKULE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80 – Fax.: 76 06 98 81
Rektor: Brynjar Tollefsen

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70 – Fax.: 56 34 80 71
Rektor: Geir Rydland

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99 – Fax.: 70 04 19 98
Rektor: Odd Arve Steinvåg

NAMDALS FOLKEHØGSKULE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00 – Fax.: 74 33 18 99
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00 – Fax.: 61 26 54 40
Rektor: Dag Hareide

NORDISKA FOLKEHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Fax.: 00 46 303 648 31
Rektor: Beate Fasting

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00 – Fax.: 71 65 89 19
Rektor: Kristian Lund Silseth

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80 – Fax.: 75 02 90 36
Rektor: Einar Jakobsen

NORSK SENTER FOR SENIORUTVIKLING

NORSK PENSJONISTSKOLE
3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00 – Fax.: 33 33 55 55
Rektor: Øyvind Brandt

PASVIK FOLKEHØGSKULE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92 – Fax.: 78 99 51 25
Rektor: Ketil Foss

PEDER MORSET FOLKEHØGSKULE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00 – Fax.: 73 81 20 70
Rektor: Einar Hermansen

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringebu
Tlf.: 61 28 43 60 – Fax.: 61 28 43 61
Rektor: Harald Midsund

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00 – Fax.: 32 17 99 09
Rektor: Einar Westheim

RØMERIKE FOLKEHØGSKULE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10 – Fax.: 63 97 34 10
Rektor: Gry Husum

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40 – Fax.: 35 05 80 41
Rektor: Terje Heggernes

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Rektor: Ole Birger Lien

SKIRINGSSAL FOLKEHØYSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90 – Fax.: 33 45 96 70
Rektor: Hallvard Smørgrav

SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 16 81 04 – Fax.: 69 16 87 82
Rektor: Charlotte Sørensen

SKOGN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20 – Fax.: 74 09 60 95
Rektor: Jan Kjetil Haugen

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

Pb 174, 6851 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75 – Fax.: 57 62 75 70
Rektor: Mai-Evy Bakken

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70 – Fax.: 62 96 70 89
Rektor: Rune Sødal

SOLTUN FOLKEHØGSKULE

9440 Evenskjer
Tlf.: 77 08 99 30 – Fax.: 77 08 99 40
Rektor: Gunnar Arne Eriksson

SUND FOLKEHØGSKULE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00 – Fax.: 74 12 49 10
Rektor: Tore Haltli

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10 – Fax.: 53 47 01 11
Rektor: Mona Økland

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00 – Fax.: 62 54 05 55
Rektor: Jon Krognæs

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00 – Fax.: 61 14 27 15
Rektor: Arne Opedal

TRONDARNES FRILYNTE FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77 – Fax.: 77 04 00 78
Rektor: Chris Buunk

TRONDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50 – Fax.: 72 85 39 51
Rektor: Ronald Nygård

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11 – Fax.: 75 17 24 46
Rektor: Leif Klæboe

VESTOPPLAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00 – Fax.: 61 33 96 01
Rektor: Ulf Ergo

VOSS FOLKEHØGSKULE

5700 Voss
Tlf.: 56 52 90 40 – Fax.: 56 52 90 41
Rektor: Lasse Sandberg

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER

FOR DØVE
3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Fax.: 32 08 26 02
Rektor: Berglind Stefansdottir

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90 – Fax.: 55 39 51 99
Rektor: Bjørn Berentsen

B

NORGE

P.P.

B-BLAD

RETURADRESSE:
NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

Har du noen gang vært så oppslukt av noe at det har gitt deg en forelskelsesrus? Har du noen gang hatt et prosjekt som har fått deg til å glemme å spise? Fått deg til å miste forståelsen av tid, sted og rom? Som har vært det siste du tenkte på før du sovnet, og det første du tenkte på når du våknet? Som en forelskelse. Noen kaller det flow, jeg kaller det «falling in love».

Jeg liker mennesker som er engasjert. Interesseløse mennesker forundrer meg. Tror de at verden er en lagringsplass? Et årelangt tidsfordriv. Tar meg i å tenke: Brenn for noe da! Om det så er gråstein, brenn for noe! «Eg trur på mennesker som brenner», synger Vamp. Jeg stiller meg bak dem i kø, jeg er enig.

Det er noe med den følelsen du får når du blir så oppslukt av noe at det fyller deg med en enorm energi. Primærbehov blir satt i andre rekke, og kompenseres med en slags energi. Jeg har elever som har gått glipp av flere måltider på en og samme dag, fordi de har vært i et driv i mørkerommet. Det skal sies at der er det heller ingen vinduer som viser at dagslyset passerer. Tallet på klokka spiller ingen rolle for tidsbegrepet. En time blir til fem. Og produktene blir sylskarpe og «to the point». Det er noe som driver dem. Kall det gjerne en dominoeffekt av mestring.

En annen ting jeg forundres over, er disse frisklufts-menneskene jeg omgås til daglig. De er euforisk lykkelige når de kommer hjem fra en topptur. De har slitt seg opp utallige høydemeter i timevis for å få noen minutter med fri flyt nedover en snøkledd skråning. De sier de kommer inn i en flow, de kaller det lykke. Hvis det er den samme lykkefølelsen som jeg får av å knipse et bilde jeg har tenkt på natt og dag, og i tillegg blitt fornøyd med resultatet – så forstår jeg. Mine fordommer mot mennesker som virker som de tar Kvikk Lunch og Solo intravenøst, vi deler faktisk samme følelser.

Falling in love with. Det blir som en forelskelse. Lykkefølelsen vinner over primærbehovene. Tankene er okkupert. Energien er til å ta og føle på, og den smitter heftigere enn svineinfluensa. Vaksine? Nei takk. Jeg går heller på en smell enn ikke å la meg rive med.

SIVELIN KJØLSTAD, LÆRER SOGNDAL FOLKEHØGSKULE